

CEĻU SATIKSMES DROŠĪBA

Metodiskie ieteikumi sākumskolai

Ievads

Ceļu satiksmes drošības mācības uzdevums ir veidot skolēniem pirmās iemaņas un prasmes ielu un ceļu brauktuves šķērsošanai, lai, ievērojot Ceļu satiksmes noteikumus, maksimāli droši varētu patstāvīgi veikt ceļu uz skolu. Satiksmes noteikumus gājējiem skolēni praktiski sāk apgūt apkārtnes mācībā, ekskursijās, kustību rotaļās, aplicēšanā, veidošanā.

Ceļu satiksmes drošības mācību mērķi un uzdevumi sākumskolā

- Radīt priekšstatu par transportlīdzekļu un gājēju kustību pa ielām un ceļiem.
- Iemācīt saprast, kāpēc brauktuve ir bīstama zona un kāpēc tās tuvumā ir jābūt disciplinētiem.
- Iemācīt, kur un kā jāšķērso iela vai ceļš skolas tuvumā.
- Iemācīt drošāko maršrutu no skolas līdz mājām, no skolas līdz tuvākajai sabiedrisko pasažieru transportlīdzekļa pieturai.
- Mācīt pareizi pāriet ielu vai ceļu pēc izkāpšanas no sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem skolas un mājas tuvumā.
- Pievērst uzmanību raksturīgākajiem skolēnu traumatisma cēloņiem uz ielas un to radītajām sekām:
 - a) uziešana uz brauktuves tuvu braucoša transportlīdzekļa tuvumā;
 - b) uziešana uz ceļa aiz stāvoša transportlīdzekļa vai šķēršļa, kas ierobežo redzamību;
 - c) ielas šķērsošana, kad luksoforā deg signāls, kas aizliedz kustību;
 - d) draiskošanās un rotaļāšanās ielas vai ceļa tuvumā.

Mācību saturs

Gājējs kā ceļu satiksmes dalībnieks:

- a) uzvedības noteikumi uz ielas un ceļa;
- b) neregulējamu krustojumu un ielu šķērsošana;
- c) regulējamu krustojumu šķērsošana;
- d) iešana pa ceļu apdzīvotās vietās un ārpus tām.

Kustību regulējošie signāli:

- a) ar gaismas signāliem regulējams krustojums;
- b) luksofora gaismas signāli;
- c) autovadītāju rīcība pie sarkanās, dzeltenās vai zaļās gaismas;
- d) gājēju rīcība pie sarkanās, dzeltenās vai zaļās gaismas.

Sabiedriskie pasažieru transportlīdzekļi:

- a) uzvedības noteikumi sabiedriskajos pasažieru transportlīdzekļos;
- b) uzvedības noteikumi sabiedrisko pasažieru transportlīdzekļu pieturās;
- c) iekāpšana sabiedriskajā pasažieru transportlīdzeklī un izkāpšana no tā;
- d) ielas un ceļa šķērsošanas noteikumi, izkāpjot no autobusa, trolejbusa un tramvaja.

Divritenis rotaļām un sportam:

- a) atļautās vietas un noteikumi braukšanai ar divriteni;
- b) divriteņa sastāvdaļas;
- c) gaismas atstarotāji ritenim un vadītājam.

Zināšanas un prasmes, beidzot sākumskolu

Gājējs kā ceļu satiksmes dalībnieks

Jāzina,

ka vecāku norādītais ceļš ir vislabākais un visdrošākais ceļš uz skolu, veikalu, sporta nodarbībām utt.;

Ielu un ceļu krustojumu šķērsošanas noteikumi regulējamos un neregulējamos krustojumos;

uzvedības noteikumi uz ielas, ceļa brauktuves un to tuvumā.

Jāprot

atšķirt regulējamu krustojumu no neregulējama, katrā no tiem šķērsot ielu;
Bez kļūmēm patstāvīgi šķērsot ielu vai ceļu.

Kustību regulējošie signāli

Jāzina

kā jārikojas, ja luksoforā deg sarkanā, dzeltenā vai zaļā gaisma;

Transportlīdzekļu vadītāju rīcība pie dažādiem gaismas signāliem.

Jāprot

uzvesties regulējamā krustojumā, kad iedegusies sarkanā, dzeltenā vai zaļā gaisma;
uzsākt un pabeigt iešanu, šķērsojot ceļu regulējamos krustojumos.

Sabiedriskie pasažieru transportlīdzekļi

Jāzina

kā pareizi jāiekāpj un jāizkāpj no sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem, kādi uzvedības noteikumi jāievēro sabiedriskajā pasažieru transportlīdzeklī braukšanas laikā un pieturā, gaidot transportlīdzekli;

kā jāšķērso iela vai ceļš, izkāpjot no autobusa, trolejbusa un tramvaja.

Jāprot

šķērsot ielu vai ceļu, izkāpjot no autobusa, trolejbusa un tramvaja pa tuvāko gājēju pāreju vai darot to krustojumā.

Divritenis rotaļām un sportam

Jāzina vietas, kurās sākumskolas skolēni drīkst braukt ar divriteni, kāpēc nedrīkst braukt ar divriteni pa ielu vai ceļu.

Jāprot

braukt ar divriteni tikai drošās vietās (sporta laukums, parka celiņi utt.).

1.klase

Mācību tematiskais plāns

Nr.	Temats	Stundu skaits
1.	Pastaiga "Satiksme skolas tuvumā:	1
2.	Nodarbība "Skolas pagalms"	1
3.	Pastaiga "Mans ceļš uz skolu"	1
4.	Aplicēšanas nodarbība "Kā es eju uz skolu?"	1
5.	Nodarbība "Autobusa pietura"	1
6.	Nodarbība "Ciešos pie luksofora"	1
7.	Veidošanas nodarbība "Transportlīdzeklis, ar kuru es dodos uz skolu"	1
8.	Zīmējumu konkurss "Kā es šķērsoju ielu?"	1
9.	Rotaļas par satiksmes regulēšanu	1
10.	Sacensības sporta laukumā ar divriteņiem	1
Kopā:		10

Mācību satura izklāsts

1. stunda

Pastaiga "Satiksme skolas tuvumā"

Skolotāja uzdevums ir

- skaidrot ielas un ceļa iedalījumu;
- veidot skolēnos pārliecību, ka viņu drošība palielināsies uz ielām un ceļiem un būs atkarīga no tā, kā viņi ievēros satiksmes noteikumus.

Iepazīstinot skolēnus ar objektiem skolas apkaimē, skolotājs pievērš uzmanību arī transportlīdzekļu un gājēju kustībai pa ielām un ceļiem. Skolotājs pārrunā ar bērniem jēdzienus "ietve", "ceļa nomale", "brauktuve", lai viņiem rastos priekšstats par to, kā sadalās iela un ceļš, kura daļa ir domāta gājējiem un kura – transportlīdzekļiem. Skolotājs pirms pastaigas pastāsta bērniem, kā jāiet pa ietvi, ceļa nomali, kādi ir uzvedības noteikumi uz ielas. Izejot uz ielas vai ceļa, skolotājs liek bērniem novērot:

- kur pa ielu brauc transportlīdzekļi;
- kur iet gājēji;
- kādi transportlīdzekļi brauc pa ielu;
- vai brauc daudz transportlīdzekļu;

- vai pa ielu iet daudz gājēju.

Atbildot uz šiem jautājumiem, bērniem rodas priekšstats par kustības intensitāti un ielas sadalījumu. Skolotājs klasē izvērs diskutiju par to, kā rīkoties, izejot uz ielas vai ceļa, kas var notikt, ja kāds uz ielas rīkosies nepareizi.

Izejot uz ielas, ja tas ir iespējams, noskaidro:

- kā sauc ielu, kurā atrodas skola;
- kā var uzzināt ielas nosaukumu un mājas numuru;
- kādi objekti atrodas skolas tuvumā.

Ja ir iespējams, bērnus apstādina uz ietves un novēro transportlīdzekļu un gājēju kustību uz ielas. Ja tas nav izdarāms, vēro ielu no skolas loga. Skolotājs aicina skolēnus saskaitīt, cik automobiļu pabrauc garām noteiktā laika posmā. Bērniem jāizdara secinājums, vai pa ielu, uz kuras atrodas skola, brauc daudz transportlīdzekļu un kādi, tas ir, vai transportlīdzekļu kustības intensitāte ir liela vai maza.

Skolotājs bērniem paskaidro:

- kāpēc ielu nedrīkst pāriet jebkurā vietā;
- kāpēc nedrīkst pēkšņi uzskriet uz brauktuves;
- kāpēc uz ielas nedrīkst draiskoties, grūstīties;
- kāpēc uz ielas vai arī tuvu tai nedrīkst rotaļāties, spēlēt bumbu.

Skolotājs noskaidro, kur skolēni, ejot kopā ar vecākiem uz skolu, šķērso ielu vai ceļu tās tuvumā. Visi aiziet līdz krustojumam, kuru šķērso vairums skolēnu. Noskaidro, kādas ielas krustojas šajā vietā. Skolēni pastāsta, kā vecāki mācījuši viņus šķērsot ielu šajā krustojumā.

Sarunu par pastaigā redzēto turpina klasē. Skolēni dalās savos novērojumos par redzēto. Skolotājs uzaicina skolēnus pastāstīt arī par ielu, kur atrodas viņu māja, kā viņi mājas tuvumā šķērso ielu, kā bērni novērtē satiksmes intensitāti savas mājas tuvumā. Skolotājs kautā bērniem, vai viņi ir redzējuši kādus ceļu satiksmes negadījumus, kādas ir bijušas sekas, kurš ir bijis vainīgs, kas ir ticis bojāts šajos negadījumos, kam jāsedz zaudējumi.

2.stunda

Nodarbība “Skolas pagalms”

Skolotāja uzdevums ir

- skaidrot skolēniem, ka ļoti svarīgi ir pareizi izvēlēties vietu savām rotaļām;
- pārrunāt gadījumus, kad skolēni var pakļūt zem transportlīdzekļa riteņiem.

1.klases skolēnu dzīvē liela nozīme ir rotaļām. Ja tās notiek ielu vai ceļu tuvumā, kāds no bērniem var pēkšņi uzskriet uz brauktuves un pakļūt zem garām braucoša automobiļa. Pat rotaļājoties pagalmā, bērni uz ielas vai ceļā uzskrien pēkšņi, nepārlicinoties, vai netuvojas transportlīdzeklim. Lai pēc iespējas retāk notiktu negadījumi ar bērniem rotaļu laikā, skolotājs viņiem pastāsta, kā drīkst rotaļāties, kā ir jāuzvedas, lai nepakļūtu zem transportlīdzekļa. Iepazīstoties ar skolas apkārtni, bērni pārlicinās, vai skolas pagalms atrodas tuvu vai tālu no ielas, vai tā teritorija ir norobežota. Bērni pastāsta, kur viņi rotaļājas mājās, kādas spēles spēlē. Noskaidro, vai

rotalājoties skolas pagalmā, bumba var izripot uz ielas un kā šādā situācijā ir jārīkojas, vai, spēlējot spēles, ir nepieciešamība izskriet uz ielas.

Skolotājs liek vērot, vai kāds transportlīdzeklis nav iebraucis skolas pagalmā. Noskaidro, kurš ir redzējis skolas pagalmā iebraukušu automobili, kas pievedis produktus ēdnīcai, atvedis malku vai atbraucis pretim kādam skolēnam. Skolotājs paskaidro, ka, spēlējoties pagalmā, arī ir jābūt piesardzīgiem – it īpaši, ja tur iebrauc automobils.

Skolotājs ar skolēniem pārrunā gadījumus, kad skolēni var pakļūt zem transportlīdzekļa pat skolas pagalmā:

- ja spēlējoties palien zem stāvoša automobiļa;
- ja nostājas aiz transportlīdzekļa un vadītājs skolēnus nepamana;
- ja, spēlējoties pagalmā, bērni nepamana automobili un uzskrien tam virsū.

Skolotājs pastāsta, ka katram bērnam uz ielas ir jābūt disciplinētam. Viņš pastāsta par avārijām, kurās guvuši bērni, un paskaidro, ko viņi nav ievērojuši.

Skolotājs skolas pagalmā pēc tam bērniem organizē kustību rotaļas par Ceļu satiksmes noteikumu tēmām.

3.stunda

Pastaiga “Mans ceļš uz skolu”

Skolotāja uzdevums ir

- skaidrot, ka ir bīstami uziet uz brauktuves tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā;
- mācīt saprast jēdzienus “tuvu” un “tālu”.

Ejot pastaigā, noskaidro, kādi objekti atrodas skolas tuvumā, kā gājējiem jāpāriet iela, lai nokļūtu veikalā, aptiekā utt. Māca bērniem saprast, ka ielas jāpāriet krustojumos vai gājēju pārejās. Aiziet līdz ielas krustojumam skolas tuvumā. Bērni pastāsta, kurš no viņiem, nākot uz skolu, šajā krustojumā šķērso ielu, kā tētis un māmiņa māca pāriet ielu. Ja krustojums ir neregulējams, tad skolotājs paskaidro, uz kuru pusi ir jāpaskatās pirms brauktuves šķērsošanas. Gājējs drīkst uzsākt ielas šķērsošanu tikai tad, ja tuvumā nav neviena transportlīdzekļa. Bērni vispirms skatās uz kreiso pusi, pārliecinoties, vai netuvojas kāds transportlīdzeklis. Pēc tam bērni skatās uz labo pusi, pārliecinoties, vai ceļš ir brīvs, un dodas pāri ielai tikai tad, kad transportlīdzeklis netuvojas ne no vienas puses. Ja krustojums ir regulējams, tad jāskatās uz luksofora signāliem, zaļās gaismas un brīva ceļa gadījumā, iepriekš par to pārliecinoties, var šķērsot ielu.

Skolotājs māca saprast jēdzienus “tuvu” un “tālu”. Liek bērniem skaitīt, lai noskaidrotu, cik tālu katrs saskaitīs, kamēr piebrauks transportlīdzeklis. Pēc tam bērni secina, vai transportlīdzeklis ir braucis ātri vai lēni.

Pēc pastaigas visi aiziet uz skolas pagalmu. Septiņu metru attālumā (brauktuves platums) vienu no otras paralēli novelk divas paralēlas līnijas. Bērni mierīgiem soļiem noiet attālumu no vienas līnijas līdz otrai. Noskaidro, cik soļi jāizdara, lai pārietu šo attālumu, un cik ilgs laiks tam nepieciešams.

Ja bērns nav pareizi noteicis mašīnas braukšanas ātrumu un tā strauji tuvojas, viņam ir jāapstājas un pārsvarā gadījumu jāļauj transportlīdzekļa vadītājam izvērtēt situāciju uz ielas un pieņemt lēmumu. Bērns nekādā gadījumā nedrīkst sākt skriet un nervozi mētāties no vienas puses uz otru.

Galvenais, lai bērni saprastu, ka ir bīstami uziet uz brauktuves tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā.

4.stunda

Aplicēšanas nodarbība “Kā es eju uz skolu?”

Skolotāja uzdevums ir

- ļaut bērniem ar aplikācijas palīdzību parādīt savus novērojumus uz ielām un ceļiem;
- pārrunāt skolēnu attēlotās epizodes uz ielas vai ceļa.

Pēc tam, kad skolēni ir iepazinušies ar tuvākajiem objektiem skolas apkaimē, gājuši pa ielu vai ceļu, vērojuši transportlīdzekļu un gājēju kustību, skolotājs bērniem dod uzdevumu aplicēt ielas vai ceļa sastāvdaļas vai krustojumus skolas tuvumā. Lai to izdarītu, skolotājs liek bērniem sagatavot papīra sloksnītes – vienu platāku, divas šaurākas. Platākās būs brauktuve, bet šaurākās – ietves. Pēc tam izveidotās ielas vai ceļa vienā pusē uzzīmē savu māju, skolu vai kādu citu objektu.

Kad aplicē ielu vai ceļa krustojumu, skolēni uzlīmē papīra sloksnīti, bet tai krustām pāri otru sloksnīti. Mājas uzdevumam skolotājs liek skolēniem aplicēt krustojumu viņu māju tuvumā, klāt piezīmējot, kur atrodas veikals, māja. Aplikācijā novelk bultiņas, kas norāda ceļu, kā iet no mājas uz veikalu vai skolu.

Ņemot vērā, ka sešgadīgi vai septiņgadīgi bērni bieži nokļūst satiksmes negadījumos, ejot uz veikalu iepirkties, ir lietderīgi kopā ar vecākiem veidot noteiktu maršrutu, pa kuru ejot, bērni netiktu apdraudēti. Tad arī vecāki pievērsīs uzmanību tam, ka bērniem ir jāpastāsta, kur un kā iela ir jāšķērso, lai tas nebūtu bīstami.

5.stunda

Nodarbība “Autobusa pietura”

Skolotāja uzdevums ir

- skaidrot, kur ir jāšķērso iela vai ceļš pēc izkāpšanas no autobusa, trolejbusa vai tramvaja;
- skaidrot, kādi ir uzvedības noteikumi autobusā, trolejbusā vai tramvajā.

Skolotājs šo nodarbību var apvienot ar ekskursiju pa skolas apkaimi. Skolotājs parāda, kur jāšķērso iela vai ceļš, lai nokļūtu līdz autobusa pieturai. Gaidot pieturā piebraucam autobusu vai trolejbusu, skolotājs liek bērniem vērot transportlīdzekļu kustību no kreisās puses. Ja pieturai no kreisās puses tuvojas kāds automobilis, skolotājs jautā, vai varētu to ieraudzīt, ja pie pieturas būtu apstājies autobuss, kāda ir satiksmes pārredzamība uz ielas, ja pie pieturas stāv sabiedriskais pasažieru transportlīdzeklis – autobuss, tramvajs, trolejbuss. Skolotājs skaidro, ka jebkurš liels transportlīdzeklis aizsedz daļu no ielas un tikai pēc tā aizbraukšanas var ielu pārredzēt kopumā. Bērns nevar redzēt, ko dara mašīnas aiz autobusa vai trolejbusa – vai tās apstājas, vai apdzen autobusu. Tādēļ jāgaida, lai autobuss aizbrauc un tad jāizvērtē ielas šķērsošanas drošība.

Skolotājs paskaidro, kur ir jāšķērso iela vai ceļš pēc izkāpšanas no autobusa, trolejbusa vai tramvaja, lai nokļūtu skolā.

Organizējot šo nodarbību, jāņem vērā gan apstākļi pie skolas, gan arī tās tuvumā, kur bērniem ir vislielākā saskare ar sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem.

Skolotājs paskaidro, kā jāuzvedas sabiedriskajā pasažieru transportlīdzeklī:

- nedrīkst traucēt vadītāju braukšanas laikā;
- nedrīkst atbalstīties pret durvīm;
- nedrīkst skaļi sarunāties, grūstīties;
- jāpiedāvā apsēsties pieaugušajiem utt.

6. stunda

Nodarbība “Cimos pie luksofora”

Skolotāja uzdevums ir

- izskaidrot luksoforu veidus;
- izskaidrot luksoforu signālu izvietojumu un to nozīmi.

Nodarbību skolotājs organizē divās daļās – klasē un uz ielas. Klasē, izmantojot luksofora modeli vai attēlu ar luksoforu, skolotājs bērniem paskaidro, kur to uzstāda un kādēļ tas ir vajadzīgs. Pirms iziešanas uz ielas, skolotājs bērniem izstāsta, kas būs jāievēro:

- kā sauc krustojumu veidojošās ielas;
- kur novietots luksofors;
- cik luksoforu ir krustojumā;
- cik signālu ir katrā luksoforā (vienkāršākajā un sarežģītākajā);
- kā izvietoti signāli luksoforā;
- kā ieslēdzas signāli (katrs atsevišķi, sarkanais un dzeltenais reizē utt.);
- kāda ir gaismas signālu secība un kāpēc.

Krustojumā skolotājs pievērš bērnu uzmanību luksofora darbībai, ņemot vērā konkrētos apstākļus. Noskaidro, kuri bērni, ejot uz skolu, šķērso ielu šajā krustojumā. Skolotājs liek bērniem vērot, kā mainās signāli luksoforā, kā atbilstoši signāliem rīkojas gājēji un transportlīdzekļu vadītāji. Pie zaļās gaismas, kas iedegas ielas pretējā pusē novietotajā luksoforā, var uzsākt krustojuma šķērsošanu, un tā ir arī jāpabeidz, kamēr deg zaļais signāls. Transportlīdzekļiem, kuri brauc pa šo ielu (kuru ir atļauts pāriet), ir iedegusies sarkanā gaisma, kas aizliedz kustību. Luksofori krustojumā ir iekārtoti tā, ka tie atļauj kustību gan gājējiem, gan transportlīdzekļiem, kas pārvietojas pa vienu no ielām, kamēr otras ielas gājējiem un transportlīdzekļiem kustība nav atļauta. Pēc noteikta laika spriža signāli luksoforā mainās, un kustība tiek atļauta transportlīdzekļiem un gājējiem, kuri pārvietojas pa otru krustojuma ielu.

Pēc tam sarunā ar bērniem noskaidro, kā viņi, ejot kopā ar vecākiem vai vieni, ievēro luksofora signālus. Pajautā, kādi ir viņu novērojumi uz ielas, vai gadās cilvēki, kuri, lavierējot caur mašīnu plūsmu, mēģina pāriet ielu pie neatļautā gaismas signāla? Kādu ļaunumu nodara šāda rīcība un kādas tai var būt sekas? (Automašīnas saskrienas, automašīna uzbrauc cilvēkam, automašīna ieskrien kādā stabā utt.)

7. stunda

Veidošanas nodarbība “Transportlīdzeklis, ar kuru es dodos uz skolu”

Skolotāja uzdevums ir

- skaidrot skolēniem transportlīdzekļu veidus, kā tie piedalās satiksmē;
- pārrunāt dažādas situācijas, kas varētu atgadīties ar bērniem ceļu satiksmē.

Skolotājs māca skolēniem no plastilīna izveidot kādu transportlīdzekli, luksoforu, gājēju. Gatavos darbus var novietot uz aplicētā papīra lapas un noskaidrot, kā bērni rīkojas katrā gadījumā atsevišķi, izkāpjot no trolejbusa, autobusa, tramvaja. Apvienojot vairākas aplicētās papīra lapas, skolotājs uz galda izveido skolai blakus esošās ielas attēlu. Bērni uz šīs ielas attēla novieto savus plastilīna darbus (cilvēkus, automobiļus, luksoforus). Tā izveidojas neliels skolas apkārtnes makets. Tas palīdz izprast situācijas, kādas iespējamās bērniem ceļā uz skolu. Skolotājs stāsta un ar figūriņu palīdzību parāda iespējamās situācijas krustojumā, sabiedrisko pasažieru transportlīdzekļu pieturā utt. Bērni parāda, kādas situācijas ir iespējamās sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa pieturā, ja ir apstājies transportlīdzeklis. Skolotājs kopīgi ar skolēniem noskaidro, kurā gadījumā ir droši šķērsot ielu vai ceļu (doties pāri ielai vai ceļam tikai tad, kad transportlīdzeklis ir aizbraucis un iela ir kļuvusi pilnībā pārredzama), kas var notikt, ja dodas pāri ielai gar autobusa priekšpusi vai gar autobusa aizmuguri tūlīt pēc izkāpšanas no tā. Bērni, izmantojot plastilīna figūriņas, parāda iespējamus variantus.

8.stunda

Zīmējumu konkurss “Kā es šķērsoju ielu?”

Skolotāja uzdevums ir

- palīdzēt skolēniem pareizi izvēlēties visdrošāko ceļu, ejot uz skolu, veikalu utt.;
- iemācīt, kā sevi var pasargāt, braucot vieglajā automobilī.

Kad bērni jau ir apguvuši luksofora signālus, guvuši priekšstatu par sabiedrisko pasažieru transportlīdzekļu pieturām un uzvedības noteikumiem tajās, par krustojumiem un situāciju uz ceļa kopumā, skolotājs bērniem liek izvēlēties kādu ceļa posmu viņu maršrutā uz skolu un to attēlot zīmējumā uz papīra. Izveidojot zīmējumu izstādi, skolotājs organizē pārrunu, cik pareizi bērni ir attēlojoši satiksmi un sevi kā gājēju vai pasažieri tajā. Aplūkojot zīmējumus, kuros redzami sabiedriskie pasažieru transportlīdzekļi, skolotājs uzaicina skolēnus pastāstīt, kā jāuzvedas autobusā, trolejbusā, tramvajā (skat. ”Autobusa pietura”). Aplūkojot zīmējumus, kuros attēloti vieglie automobiļi, skolotājs izjautā bērnus par to, kā var braukt šajos automobiļos. Vedot bērnus transportlīdzekļos, kuru sēdvietas aprīkotas ar drošības jostām, ja bērna augums nepārsniedz 150 cm, jālieto viens no šādiem drošības līdzekļiem:

- bērnam jāatrodas speciālā bērnu sēdekļī, kuru ar drošības jostu piesprādzē pie pasažieru sēdekļa;
- bērnam jābūt piesprādzētam ar vidukļa drošības jostu, drošības jostas augšējo posmu (plecu jostu) novieto aiz bērna muguras;
- bērnam jāsež uz paliktņa un jābūt piesprādzētam ar drošības jostu.

Skolotājs paskaidro, kāpēc šie noteikumi jāievēro, kādas sekas rodas to neievērošanas gadījumā.

9.stunda

Rotaļas par satiksmes regulēšanu

Skolotāja uzdevums ir

- atkārtot luksofora darbības principus;

- noskaidrot, kādēļ nepieciešami satiksmes noteikumi un kādēļ tie jāzina skolēniem.

“Luksofora signālu polka”

Rotaļas uzdevums. Atkārtot luksofora signālu nozīmi, to izvietojumu. Rotaļas piederumi – trīs kartītes ar signāla pirmajiem burtiem vai sarkans, dzeltens un zaļš aplis. Kartīšu un komplektu skaits atbilst bērnu skaitam.

Rotaļas gaita.

Skolēni nostājas kolonnā pa trim. Katram skolēnam iedod kartīti vai apli. Pirmajā rindā stāvošajiem skolēniem izdala kartītes ar sarkanu apli, otrajā – ar dzeltenu, bet trešajā – ar zaļu apli. Kartīti vai apli skolēni piespiež sev pie krūtīm vai tur paceltu rokā. Pēc komandas visi skolēni izklīst. Mūzikas pavadījumā dejo apkārt pa zāli. Pārtraucot mūziku, skolēniem jānostājas pa trim citam aiz cita tā, kā signāli sakārtoti luksoforā (sarkanais, dzeltenais, zaļais). Rotaļu var atkārtot vairākas reizes.

“Ievēro gaismas signālus!”

Rotaļas uzdevums. Attīstīt uzmanību, pārejot ielas regulējamā krustojumā. Rotaļas piederumi – trīs apli (sarkans, dzeltens, zaļš) un trīs bumbas.

Rotaļas gaita.

Dalībnieki nostājas trijās pēc skaita vienādās komandās. Komandu pirmie dalībnieki saņem bumbu. Kad vadītājs parāda zaļo gaismu, katrs komandas dalībnieks padod bumbu pāri galvai atpakaļ. Ja skolotājs parāda sarkano vai dzeltenu apli, bumbu padot atpakaļ nedrīkst. Uzvar komanda, kura pirmā pavisam pirmā atpakaļ vai uz priekšu bez kļūdām.

“Saliec vārdu!”

Rotaļas uzdevums. Attīstīt skolēnu uzmanību. Rotaļas piederumi – kartītes ar burtiem.

Rotaļas gaita.

Skolēni nostājas divās komandās aiz līnijas. Katrā komandā ir tik dalībnieku, cik saliekamajā vārdā burtu. Aiz līnijas pretim katrai komandai novieto burtus. Skolotājs pasaka, kāds vārds ir jāsaliek. Pēc signāla pirmais dalībnieks skrien pēc burtiem un sameklē vārda pirmo burtu, kuru noliek uz novilktais līnijas. Tad viņš skrien atpakaļ līdz savai komandai un pieskaras nākamajam komandas dalībniekam, kurš skrien līdz burtiem un sameklē vārda nākamo burtu. Uzvar komanda, kura pirmā saliek norādīto vārdu. Skolēni var salikt, piemēram, vārdus “tramvajs”, “trolejbuss”, “luksofors”, “pāreja” utt. Pēc vārda salikšanas skolēni noskaidro attiecīgā vārda nozīmi.

10. stunda

Sacensības sporta laukumā ar divriteņiem

Pirms sacensībām skolotājs kopā ar bērniem pārrunā, kur drīkst braukt ar divriteņiem skolēni, kas ir jaunāki par 12 gadiem. Noskaidro, kurā klasē viņi būs sasnieguši 12 gadu vecumu un ar divriteņiem varēs braukt pa ielu vai ceļu. Aplūko kopīgi divriteņus, no kā tas sastāv, kādas traumas var iegūt, neuzmanīgi vai pārgalvīgi ar to braucot.

Bērni, kuri prot braukt ar divriteņiem, parāda savas iemaņas. Ja klasē ir vairāki šādi skolēni, skolotājs var veidot veiklības stafetes braucienus. Skolēni pastāsta pārējiem

klases biedriem, kādus nobrāzumus vai traumas viņi ir guvuši, no kā jāuzmanās, apgūstot braukšanas māku, kā visvieglāk iemācīties braukt ar divriteni.

Mācību gada noslēgumā 1. klases skolēniem jāzina:

- kā pareizi pārvietoties pa izvēlēto visdrošāko ceļu uz skolu;
- kā bez kļūmēm šķērsot ielu vai ceļu, kā šķērsot regulējamu vai neregulējamu krustojumu;
- kādi ir luksofora gaismas signāli, kas jādara pie katra no signāliem;
- kā pareizi jāiekāpj sabiedriskajā pasažieru transportlīdzeklī un kā no tā jāizkāpj, kā jāšķērso iela pēc izkāpšanas no tramvaja, trolejbusa, autobusa;
- kur drīkst braukt ar divriteni 1.klases skolēni;
- kādi ir uzvedības noteikumi braukšanai sabiedriskajā pasažieru transportlīdzeklī.

Mācību gada noslēgumā 1.klases skolēniem jābūt izkoptām šādām prasmēm:

- bez kļūmēm šķērsot ielu vai ceļu savas mājas vai skolas tuvumā (bez pavadības);
- pareizi izvēlēties ielas vai ceļa šķērsošanas vietu pēc izkāpšanas no sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa;
- pareizi šķērsot brauktuvi pa regulējamiem, neregulējamiem krustojumiem un šķērsot ceļu ārpus pilsētas;
- prast uzvesties sabiedriskajā pasažieru transportlīdzeklī;
- paskaidrot vecākiem, kāpēc jāievēro luksofora signāli.

2.klase

Mācību tematiskais plāns

Nr.	Temats	Stundu skaits
1.	Mūsu ielas un ceļi	1
2.	Ielas un ceļa sastāvdaļas (elementi)	1
3.	Ielas un ceļa šķērsošanas noteikumi	1
4.	Uzticamais draugs – luksofors	1
5.	Ceļš uz skolu	1
6.	Noteikumi gājējiem	1
7.	Galvenais ceļu satiksmes negadījumu cēlonis – pēkšņa iziešana uz brauktuves	1
8.	Mēs – pasažieri	1
9.	Iepazīšanās ar ceļa zīmēm	1
10.	Disciplinēti gājēji	1
Kopā:		10

Mācību satura izklāsts

1. stunda

Mūsu ielas un ceļi

Skolotāja uzdevums ir

- noskaidrot, kādēļ nepieciešami satiksmes noteikumi un kādēļ tie jāzina skolēniem;
- veidot skolēnos pārliecību, ka viņu drošība uz ielām un ceļiem palielināsies un būs atkarīga no tā, kā viņi ievēros satiksmes noteikumus.

Skolotājs ar piemēriem pastāsta bērniem, cik svarīgi ir zināt satiksmes noteikumus un kādas ir to nezināšanas sekas.

Piemēram, autobuss apstājas pie pieturas. No autobusa izkāpj bērns un skrien pāri ielai (ceļam) gar autobusa priekšpusi, tajā brīdī garām autobusam brauc automobilis, un bērns pakļūst zem riteņiem.

Kopīgā pārrunā noskaidro, ka bērns nav ievērojis satiksmes noteikumus, kuros teikts, kā jāšķērso iela (ceļš) pēc izkāpšanas no autobusa (2. klases skolēniem jāizvēlas tikai krustojums vai gājēju pāreja ielas (ceļa) šķērsošanai). Satiksmes noteikumi nodrošina kārtību un drošību uz ielām un ceļiem. Arī skolēniem jāzina un jāievēro satiksmes noteikumi, lai ar viņiem nenotiktu nelaime.

Skolotājs jautā bērniem, vai viņi ir redzējuši līdzīgas situācijas, un kopīgi iztirzā notikumu norisi.

Skolotājs veido pārrunas ar bērniem par skolas apkārtni un ielām, kas atrodas skolas mikrorajonā, uz tāfeles veido shematisku zīmējumu. Tiek noskaidroti ielu vai ceļu nosaukumi, un kurp tie ved. Noskaidro, cik intensīva ir transportlīdzekļu kustība skolas tuvumā. Skolotājs paskaidro, kā jāuzvedas, izejot no skolas ielas vai ceļa tuvumā.

Skolotājs skaidro bērniem, kas ir gājējs – tā ir persona, kas iet kājām, kas pārvietojas invalīda ratiņos bez motora, stumj velosipēdu, mopēdu, motociklu, velk vai stumj ragaviņas, rokas ratiņus, bērnu vai invalīdu ratiņus.

Skolotājs skaidro, ka persona, kas vada jebkuru transportlīdzekli, ir transportlīdzekļa vadītājs.

Skolotājs skaidro ielas (ceļa) puses. Tāpat kā cilvēkam ir labā un kreisā roka, tā ielai vai ceļam ir labā un kreisā puse. Ielas labo un kreiso pusi nosaka pēc gājēju iešanas un automobiļa braukšanas virziena. Ar shematiska ielas attēla palīdzību bērniem liek noteikt ielas puses. Kopīgi noskaidro, pa kuru ielas (ceļa) pusi mūsu valstī brauc automobiļi, pa kuru iet gājēji.

2.stunda

Ielas un ceļa sastāvdaļas (elementi)

Skolotāja uzdevums ir dot bērniem priekšstatu

- par ielas un ceļa sastāvdaļām;
- kā pareizi iet pa ietvi un ceļa nomali;
- kā būt pieklājīgam uz ielas (ceļa).

Izmantojot ielas attēlu vai shematisku zīmējumu uz tāfeles, skolotājs noskaidro, kā sauc ielas daļu, pa kuru brauc automobiļi. Ceļa vai ielas daļu, kas paredzēta transportlīdzekļu braukšanai, sauc par brauktuvi. Ceļam var būt vairākas brauktuves, kuras norobežo sadalošās joslas. Skolotājs noskaidro, kā sauc ielas daļu, pa kuru iet

gājēji. Ceļa daļu, kas paredzēta gājējiem, sauc par ietvi. Ietve piekļaujas brauktuvei vai ir atdalīta no tās.

Skolotājs paskaidro, ka brauktuve ir bīstama zona un tās tuvumā vienmēr jābūt disciplinētiem. Par brauktuves bīstamību ar bērniem jārunā nopietni, jo skolēni, īpaši pilsētās, ir pieraduši pie intensīvas transportlīdzekļu kustības, līdz ar to nav pietiekami piesardzīgi. Viņi var uzskriet uz brauktuves jebkurā mirklī, pat tuvu braucoša automobiļa priekšā.

Skolotājs noskaidro, kā noteikt ietves labo un kreiso pusi. Skolotājs izsauc klases priekšā divus skolēnus. Viņi parāda, kā gājējiem jāiet pa ietvi, lai viens otru netraucētu, kā jādod ceļš, noskaidro, ka starp ielu un brauktuvi var būt zaļā zona, kur aug koki, zāle.

Skolotājs paskaidro, kāpēc gājējiem jāiet pa ceļa kreiso pusi pretī automobilim. (Lai savlaicīgi ieraudzītu pretimbraucošu automobili un paietu malā).

Lai skolotājs pārbaudītu, vai skolēni ir pilnībā izpratuši braukšanas virzienu noteikšanu uz ceļa, var dot šādu uzdevumu:

- uz lapas uzzīmē brauktuvi (divas līnijas);
- līniju vienā galā uzraksta “Rīga”, otrā – “Jelgava”;
- uz brauktuves uzzīmē divas mašīnas, kas ir ceļā uz Rīgu;
- uz brauktuves uzzīmē trīs mašīnas, kas ir ceļā uz Jelgavu.

Skolēni šim nolūkam var izmantot arī krāsainos papīrus. No papīra izgriež transportlīdzekļu modeļus un tos pielīmē uz brauktuves, kas uzzīmēta uz papīra lapas. Skolotājs paskaidro, ka, lai automobiļa vadītājs zinātu, kur ir ielas vai ceļa puse, pa brauktuves vidu novelk līniju. Skolotājs novelk līniju starp automobiļu modeļiem uz papīra lapas pa ceļa vidu. Līnija sadala brauktuvi pretēja virziena transportlīdzekļu plūsmās.

Skolotājs liek skolēniem attēlā ar ielu parādīt līnijas, kas ir novilkta uz ielas un ceļa, un liek bērniem paskaidrot to nozīmi.

Pastaigā pa ielu vai, vērojot ielu no skolas loga, skolotājs parāda, kādas uz ielas ir līnijas, kuras sadala ielu vai ceļu pretēja virziena transportlīdzekļu plūsmās.

3.stunda

Ielas un ceļa šķērsošanas noteikumi

Skolotāja uzdevums šajā nodarbībā ir iemācīt skolēniem

- pareizi šķērsot ielu krustojumā, kurā nav luksofora;
- šķērsot ielu neregulējamā un regulējamā gājēju pārejā;
- pāriet ceļu;
- veidot iemaņu pirms brauktuves šķērsošanas paskatīties pa kreisi un pa labi.

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar krustojumu un noskaidro, kas ir ielu krustojums, cik ielām krustojoties, veidojas krustojums. Bērni pastāsta par krustojumiem, kas atrodas skolas tuvumā, un nosauc ielas, kas krustojas.

Sarunā par attēlu noskaidro, kā pareizi jāšķērso iela krustojumā, kurā nav luksofora, uz kuru pusi jāskatās pirms brauktuves šķērsošanas.

Pirms brauktuves šķērsošanas gājējiem jāpārlicinās, vai droši var uzsākt pāriet ielu. Skolotājam jāpievērš uzmanība tam, cik svarīgi ir paskatīties gan pa kreisi, gan pa labi un tikai tad šķērsot brauktuvi. Skolotājs norāda uz sekām, kādas rodas nepārlicinoties, ka transportlīdzekļa nav tuvumā. Ja bērns nav pareizi noteicis automobiļa braukšanas ātrumu un tas strauji tuvojas, viņam ir jāapstājas un jāļauj

automobiļa vadītājam izvērtēt situāciju uz ielas un pieņemt lēmumu, jo vadītājs spēs šajā gadījumā atrast labāku risinājumu. Bērns nekādā gadījumā nedrīkst sākt skriet un nervozi mētāties no vienas puses uz otru.

Skolotājs pastāsta, kā gājēji šķērso brauktuvi neregulējamās gājēju pārejās. Šādas pārejas var būt apzīmētas ar ceļa zīmēm “Gājēju pāreja” (530. un 531. ceļa zīme) un 931. ceļa apzīmējumu – vairākās viena no otras atdalītas platas, paralēlas garenlīnijas. Skolotājs paskaidro, kādi noteikumi jāievēro gājējiem, ja viņi šķērso brauktuvi neregulējamā gājēju pārejā – gājējs drīkst uzsākt brauktuves šķērsošanu tikai pēc tam, kad ir pārliecinājies, ka tas nav bīstami (automašīnas netuvojas ne no kreisās, ne no labās puses). Gājēji uz brauktuves nedrīkst kavēties vai bez vajadzības apstāties.

Skolotājs pastāsta, kā gājēji šķērso brauktuvi regulējamās gājēju pārejās. Šādas gājēju pārejas var būt apzīmētas ar ceļa zīmēm “Gājēju pāreja” (530. un 531. ceļa zīme) un 932. ceļa apzīmējumu – divas viena no otras atdalītas platas pārtrauktas šķērslīnijas. Šādās gājēju pārejās ir uzstādīti luksofori, kuru signāli ir ar cilvēka siluetu; zaļais signāls atļauj kustību, bet sarkanais – aizliedz. Gājējs, kurš šajā vietā ir nodomājis pāriet ielu, ar podziņas palīdzību ieslēdz luksoforā šķērsošanu atļaujošo signālu, gaida, līdz tas iedegsies, un tad droši dodas pāri ielai.

4.stunda

Uzticamais draugs – luksofors

Skolotāja uzdevums šajā stundā ir

- iepazīstināt skolēnus ar satiksmes regulēšanas līdzekli – luksoforu;
- veidot prasmi pāriet ielu regulējamā krustojumā.

Skolotājs paskaidro, ka luksoforus uzstāda krustojumos, lai drošāk un bez sarežģījumiem automobiļi varētu pārbraukt krustojumu un gājēji – pāriet ielas tajā. Izmantojot luksofora modeli vai attēlu ar luksoforu, skolotājs iepazīstina ar signālu nozīmi, to izvietošanu.

Sarkanais signāls (arī mirgojošais) aizliedz satiksmi, aizliedz iet gājējiem un braukt automobiļiem.

Dzeltenais signāls aizliedz braukt un brīdina par gaidāmo signālu maiņu (sarkano gaismu nomainīs zaļā vai zaļo gaismu nomainīs sarkanā). Gājējiem, kuri signāla iedeģšanās brīdī atrodas uz brauktuves, jāpabeidz to šķērsot vai jāatgriežas atpakaļ. Ja vadītājs transportlīdzekli var apturēt, tikai strauji bremzējot, tad šī transportlīdzekļa vadītājs drīkst ceļu turpināt, neapturot transportlīdzekli.

Zaļais signāls atļauj iet gājējiem un braukt transportlīdzekļu vadītājiem.

Skolotājs rāda luksofora signālus, un skolēni atbilstoši signāliem izpilda darbības. Ja ir sarkanais vai dzeltenais signāls, skolēni stāv, ja zaļais signāls – soļo uz vietas. Skolotājs skaidro, ka dzeltenais signāls atļauj pabeigt ielas pāriešanu, tomēr gājējiem jāņem vērā konkrētie apstākļi šajā brīdī: cik tālu vēl atlicis iet, vai kāds transportlīdzeklis nebrauc krustojumā. Ja gājējam nav iespējams pabeigt brauktuves šķērsošanu, tad viņam jāapstājas uz līnijas, kas sadala pretēja virziena transportlīdzekļu plūsmas. Ja gājējs jau šķērsojis vairāk par pusi no brauktuves, viņam jāturpina iet un jānokļūst uz ietves.

Skolotājs parāda situācijas, kurās transportlīdzeklis izdara labo vai kreiso pagriezienu, kad luksoforā deg zaļais signāls. Zaļais signāls atļauj kustību gan transportlīdzekļiem, gan gājējiem. Šķērsojot ielu, kad luksoforā deg zaļais signāls, gājējiem tomēr ir jābūt uzmanīgiem, kaut arī viņiem ir kustības priekšrocības. Krustojumā šajā gadījumā var izveidoties vairākas bīstamas situācijas.

Skolotājs iepazīstina skolēnus ar zaļā mirgojošā un dzeltenā mirgojošā signāla nozīmi. Zaļš mirgojošs signāls brīdina par to, ka zaļā signāla darbības laiks beidzas un drīz ieslēgsies aizlieguma signāls. Signāls atļauj braukt automobiļiem. Ja skolas tuvumā ir uzstādīts luksofors, kurā ieslēdzas zaļais mirgojošais signāls, skolotājs atgādina, kā rīkoties gājējiem, kad signāls ieslēdzas pirms brauktuves šķērsošanas, ja gājējs jau šķērsojis pusi no braucamās daļas.

Skolotājs skaidro, ka dzeltenais mirgojošais signāls atļauj pārbraukt un pāriet ielu krustojumā. Iela jāpāriet tāpat kā krustojumā, kurā nav luksofora. Parasti dzeltenu mirgojošo signālu luksoforā ieslēdz naktīs. Vēl dzeltens mirgojošs signāls vai divi pārmaiņus mirgojoši dzelteni signāli informē par ceļa remonta darbu veikšanas vietu vai citu bīstamu ceļa posmu.

5.stunda

Ceļš uz skolu

Skolotāja uzdevums šās tēmas ietvaros ir

- palīdzēt skolēniem patstāvīgi izvēlēties drošāko ceļu uz skolu;
- mācīt izmantot iegūtās zināšanas praktiskajā darbībā.

Skolotājs ar skolēniem pārrunā, kādas ielas un ceļi atrodas skolas tuvumā, kā pa tām organizēta satiksme, cik tā intensīva, kurās vietās gājējiem jāšķērso brauktuve. Skolotājs skaidro, ko nozīmē intensīva transportlīdzekļu kustība vai intensīva gājēju kustība. Ja pa ielu vai ceļu brauc daudz transportlīdzekļu un reti ir brīži, kad iela ir tukša, saka, ka šajā ielā ir intensīva transportlīdzekļu kustība. Bērniem jābūt uzmanīgiem šajās ielās un jāatceras, ka ielas drīkst šķērsot tikai un vienīgi atļautās vietās (krustojumos, gājēju pārejās, pa gājēju tunelīem, pa gājēju tiltiņiem). Ja pa ietvi virzās daudz gājēju, tad iela ir ar intensīvu gājēju kustību. Bērniem uz ietves tad ir jābūt īpaši pieklājīgiem un disciplinētiem, lai neuzgrūstos virsū citiem cilvēkiem. Sarunu skolotājs organizē tā, lai skolēni pateiktu, kur skolas tuvumā var redzēt ielas gan ar intensīvu transportlīdzekļu kustību, gan ar intensīvu gājēju kustību.

Skolotājs uz tāfeles veido vairākus maršrutus, kā nokļūt uz skolu. Bērni salīdzina, kurš ceļš ir drošāks. Skolotājs paskaidro, ka savam maršrutam labāk ir izvēlēties ielas ar mazāku transportlīdzekļu kustības intensitāti.

Skolēni pastāsta par savu maršrutu uz skolu, par to, kur viņi šķērso ielas (ceļu) skolas tuvumā, piemēram, ejot līdz tuvākajai sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa pieturai. Katrs skolēns uzzīmē savu maršrutu uz skolu un pastāsta, kā viņš veic šo ceļu un cik drošs ir izvēlētais maršruts.

6.stunda

Noteikumi gājējiem

Skolotāja uzdevums ir

- atkārtot noteikumus gājējiem;
- mācīt skolēniem tos ievērot savā praktiskajā saskarē ar ielu vai ceļu.

Iepriekšējās stundās skolēni ir iepazīlušies ar noteikumiem gājējiem: kur un kā iet pa ceļu, kā pāriet ielu krustojumā, kurā nav luksofora, un krustojumā, kurā kustību regulē luksofori, neregulējamā gājēju pārejā. Skolotājs uzdod skolēniem uzdevumus, norāda situācijas, kurās jāievēro noteikumi gājējiem.

1.piemērs.

Skolēns izkāpis no sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa.

Skolotājs jautā:- Kurp jāiet, lai šķērsotu ielu? Kā jādodas pāri ielai?

2.piemērs.

Skolēns izkāpis no autobusa un atrodas uz ceļa ārpus apdzīvotas vietas.

Skolotājs jautā:- Kā jāiet tālāk pa šo ceļu? Kā jāizvēlas vieta, lai šķērsotu ceļu?

3.piemērs.

Skolēns stāv pie regulējama krustojuma, kuru regulē luksofors.

Skolotājs jautā:- Kā luksoforā mainās signāli? Kāds signāls atļauj šķērsot ielu? Kā jārikojas dzeltenā signāla darbības laikā? Vai jāskatās pa kreisi un pa labi, šķērsojot ielu pie zaļās gaismas.

Skolotājs paskaidro, ka transportlīdzekļi brauc ātri un lēni. Skolotājs māca izprast, ka transportlīdzeklis, kas atrodas tālāk, bet brauc ātri, var atbraukt ātrāk (pirmais) nekā transportlīdzeklis, kas atrodas tuvāk, bet brauc lēni.

Visvairāk satiksmes negadījumu notiek ar skolēniem, kad viņi cenšas pārskriet brauktuvi tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā. Šajā stundā skolotājam ir jārunā par cēloņiem, kas veicina pēkšņas izskriešanas iespējamību uz brauktuves (rotaļas priekšmeta izsviešana un brauktuves, kāda drauga ieraudzīšana ielas otrajā pusē utt.), jā māca saprast, cik svarīgi ir novērtēt transportlīdzekļa braukšanas ātrumu (ātri vai lēni) un attālumu līdz tam.

7.stunda

Galvenais ceļu satiksmes negadījumu cēlonis – pēkšņa iziešana uz brauktuves

Skolotāja uzdevums šajā nodarbībā ir

- noskaidrot galvenos cēloņus, kādēļ skolēni uziet uz brauktuves tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā;
- veidot skolēnos iemaņu pirms iziešanas uz brauktuves paskatīties pa kreisi un pa labi, lai pārliecinātos, ka ceļš ir drošs.

Skolotājs noskaidro gadījumus, kad bērni pēkšņi izskrien uz brauktuves: nepaskatās ne pa kreisi, ne pa labi, jo kaut kas spēj piesaista uzmanību; skrien pretim ieraudzītajam skolas biedram, tētim utt. Ar piemēriem skolotājs ilustrē vairākus iespējamus satiksmes negadījumus, kad skolēni izskrējuši uz brauktuves.

Skolotājs paskaidro, kāpēc vadītājs acumirkļi nevar apstādināt transportlīdzekli. Uz tāfeles skolotājs shematiski uzzīmē transportlīdzekļa apstāšanās ceļu. Tas sastāv no diviem posmiem:

- ceļš. Ko automobilis nobrauc vadītāja reakcijas laikā (vadītājs izlemj, ko darīt – bremzēt vai braukt)
- ceļš, ko automobilis nobrauc bremzēšanas laikā.

Ieraugot uz brauktuves cilvēku, vadītājs noteiktu laiku domā un izlemj, kā rīkoties – bremzēt vai apbraukt. Ja vadītājs nolēm bremzēt, viņam jānoņem kāja no viena pedāļa un jānospiež cits – bremzes pedālis. Arī pēc bremzes pedāļa nospiešanas transportlīdzeklis vēl nobrauc noteiktu ceļa posmu (bremzēšanas ceļš). Skolotājs pārrunā, kā bērniem jārikojas, ja automobilis apbrauc viņus, un kā jārikojas, ja tas bremzē.

Skolotājs pārrunā ar skolēniem un noskaidro, kas var traucēt ielas pārredzamību (krūmi, koki, cits stāvošs automobilis, māja). Bērni mēģina pastāstīt, vai ceļā uz skolu viņiem gadās ielas, kuras ir nepārredzamas kādā posmā.

Skolotājs skaidro situācijas, kas rodas, ja bērni rotaļājas netālu no brauktuves (uz brauktuves var tikt izmesti rotaļu priekšmeti, pēc kuriem bērni steidzas, nenovērtējot brauktuves var tikt izmesti rotaļu priekšmeti, pēc kuriem bērni steidzas, nenovērtējot bīstamību uz brauktuves).

8.stunda

Mēs – pasažieri

Skolotāja uzdevums ir

- iepazīstināt skolēnus ar noteikumiem sabiedriskajos pasažieru transportlīdzekļos;
- paskaidrot, kā jāšķērso brauktuve, izkāpjot no sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa.

Skolotājs skaidro, ka transportlīdzekļi, ar kuriem var braukt visi cilvēki pa noteiktu maršrutu, tiek saukti par sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem. Cilvēki, kas brauc ar autobusu, trolejbusu vai citiem transportlīdzekļiem, tiek saukti par pasažieriem. Noskaidro, kad ir atļauts pasažieriem iekāpt transportlīdzeklī un ir atļauts izkāpt no tā. Pasažieri braukšanas laikā nedrīkst traucēt vadītāju. Vietas, kuras gaida sabiedrisko pasažieru transportlīdzekli, ir pieturas. Un tikai tajās notiek iekāpšana sabiedriskajā pasažieru transportlīdzeklī un izkāpšana no tā. Ir pieturas, kuras iekārtotas kā iekāpšanas laukums. Norādījuma ceļa zīme “Autobusa un (vai) trolejbusa pietura” (534. zīme) norāda vietu, kur ierīkota autobusa vai trolejbusa pietura. Gaidīt autobusu, trolejbusu, tramvaju vai taksometru atļauts tikai uz iekāpšanas laukumiem, bet, ja to nav, - uz ietves vai ceļa nomales. Norādījuma ceļa zīme “Tramvaja pietura” (535.zīme) norāda vietu, kur ierīkota tramvaja pietura. Tramvaja pieturās, kur nav iekāpšanas laukuma, uziet uz brauktuves, lai iekāptu tramvajā, drīkst tikai tad, kad tramvajs pilnīgi apstājies. Pēc izkāpšanas no tramvaja gājējiem brauktuve jāatbrīvo nekavējoties.

Skolotājs iepazīstina, kā jārikojas pasažieriem pēc izkāpšanas no autobusa, trolejbusa vai tramvaja. Skolotājs demonstrē, kas var notikt, ja gājējs dodas pāri ceļam gar autobusa priekšpusi un aizmuguri. Skolēni secina, ka jāpagaida, kamēr autobuss aizbrauc no pieturas un ceļš kļūst labi pārredzams. Pēc izkāpšanas no transportlīdzekļa visdrošāk ielu šķērsot ir krustojumā, tādēļ pilsētā ielas ir jāšķērso tikai ielu krustojumos. Skolēni pastāsta, kādu ceļu no tuvākās pieturas līdz skolai viņi izvēlas, kur viņi šķērso ielas un kādus noteikumus viņi ievēro. Vispareizāko atbildi skolotājs shematiski attēlo uz tāfeles.

9.stunda

Iepazīšanās ar ceļa zīmēm

Skolotāja uzdevums ir

- dot skolēniem priekšstatu par ceļa zīmju lomu satiksmes organizēšanā;
- iepazīstināt ar programmā norādītajām ceļa zīmēm.

Skolotājs uzdod mīklu: runāt neprot, bet ceļu rāda. Atminējums – ceļa zīme.

Skolotājs skolēniem parāda ceļa zīmes:

“Bērni” (121)
“Gājējiem iet aizliegts” (309);
“Gājēju pāreja” (530 un 531);
“Autobusa un (vai) trolejbusa pietura (534).

Skolotājs ar bērniem pārrunā, kādas ir zīmju atšķirības gan formas, gan krāsas ziņā, noskaidro, kādas krāsas ir trīsstūra, četrstūra vai apļa formas ceļā zīmēm, kas kopīgs visām zīmēm (attēls). Zīmējumam vai simbolam uz ceļa zīmes ir liela nozīme, jo tas it kā sarunājas ar gājēju, pasakot, kā katru zīmi sauc. Skolotājs skaidro zīmju nozīmi un to novietošanas vietas:

“Bērni”;
“Gājēju pāreja”;
“Gājējiem iet aizliegts”;
“Bīstams pagrieziens”;
“Medicīniskās palīdzības punkts”;
“Telefons”;
“Autobusa un (vai) trolejbusa pietura”;
“Tramvaja pietura”.

Skolotājs uzdod bērniem pašiem uzzīmēt viņu iedomātās ceļa zīmes. Var veidot konkursu par interesantāko ceļa zīmi. Skolotāja uzdevums ir bērnos attīstīt iztēli un spēju parādīt savu domu koncentrētā veidā (zīmējumā), izmantojot ceļa zīmju formu un krāsu standarta prasības. Skolēnu uzdevums ir parādīt savu domu tā, lai visiem tā būtu saprotama.

10. stunda

Disciplinēti gājēji

Skolotāja uzdevums ir nostiprināt skolēnu iegūtās zināšanas par Ceļu satiksmes noteikumiem, kas attiecas uz gājējiem. Skolotājs atkārto mācību vielu. Galveno vērību veltī noteikumiem, kas attiecas uz gājējiem:

- vietas, kur gājējiem jāšķērso ielas un ceļi;
- noteikumi, kas jāievēro, šķērsojot ielu krustojumā, kurā nav luksofora;
- noteikumi, kas jāievēro, šķērsojot ielu krustojumā, kuru regulē luksofors;
- kā pareizi jāšķērso iela vai ceļš pēc izkāpšanas no sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem;
- kā jāiet pa ietvi vai ceļa nomali;
- ceļa zīmes, kas attiecas uz gājējiem un kas jāievēro skolēniem konkrētajā zināšanu un izpratnes līmenī.

Skolotājs, atkārtojot vielu, var izvēlēties dažādas metodes – pārrunas, viktorīnu utt.

Mācību gada noslēgumā 2.klases skolēniem jāzina:

- gājēju un transportlīdzekļu kustības noteikumi uz ielām un ceļiem;
- ielu un ceļu sastāvdaļas un to nozīme;
- luksofora signālu nozīme satiksmes regulēšanā;
- kā jārikojas gājējiem, ja, šķērsojot brauktuvi, iedegas dzeltenais luksofora signāls,

- kā jārikojas, izkāpjot no sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa, lai nepakļūtu zem transportlīdzekļa, šķērsojot ielu vai ceļu;
- kā jārikojas gājējiem, ja transportlīdzeklis izdara pagriezienu pie zaļās gaismas;
- ceļa zīmju un ceļa apzīmējumu nozīme satiksmes organizēšanā;
- ceļa zīmes:

“Bērni”;

“Gājēju pāreja”;

“Gājējiem iet aizliegts”;

“Bīstams pagrieziens”;

“Medicīniskās palīdzības punkts”;

“Telefons”;

“Autobusa un (vai) trolejbusa pietura”;

“Tramvaja pietura”.

Mācību gada noslēgumā 2.klases skolēniem jābūt izkoptām šādām prasmēm:

- pareizi iet pa ceļu;
- pareizi šķērsot ielu pa gājēju pāreju un neregulējamu krustojumu, dzelzceļa pārbrauktuvi;
- pareizi šķērsot ielu regulējamā krustojumā, kurā uzstādīts luksofors;
- pareizi šķērsot ceļu ārpus apdzīvotām vietām;
- pareizi noteikt automobiļa kustības ātrumu un attālumu, lai nepakļūtu zem tā, šķērsojot ielu vai ceļu;
- pareizi šķērsot ielu pēc izkāpšanas no autobusa, trolejbusa vai tramvaja (pareizi nosakot vietu, kur tas izdarāms);
- izmantot tālruni, lai ziņotu par ceļu satiksmes negadījumu (zvanot pa tālr. 02, 03).

3.klase

Mācību tematiskais plāns

Nr.	Temats	Stundu skaits
1.	Ceļu satiksmes noteikumu atkārtošana	1
2.	Transportlīdzekļu un gājēju kustība	1
3.	Ielu un ceļu krustojumi	1
4.	Gājēju pārejas	1
5.	Luksofora un regulētāja signāli	1
6.	Transportlīdzekļu vadītāju brīdinājuma signāli. Operatīvie transportlīdzekļi, to signāli	1
7.	Ceļa zīmju pasaulē	1
8.	Dzelzceļa pārbrauktuves	1
9.	Stāvoši transportlīdzekļi un satiksmes drošība	1
10.	Noslēguma nodarbība	1
Kopā:		10

Mācību satura izklāsts

1.stunda

Ceļu satiksmes noteikumu atkārtošana

Skolotāja uzdevums ir

- atkārtot Ceļu satiksmes noteikumus gājējiem;
- mācīt skolēniem tos pielietot savā praktiskajā saskarē ar ielu vai ceļu.

Mācību gada sākumā bieži rodas skolēnu izraisīti ceļu satiksmes negadījumi, jo pēc aizvadītā vasaras brīvlaika nespēj sevi pietiekami disciplinēt uz ielām un ceļiem, kā arī ir piemirsuši vienu otru Ceļu satiksmes noteikumu punktu.

Pirmajā stundā galvenais ir atkārtot Ceļu satiksmes noteikumu nodaļas, kas attiecas uz gājējiem:

- kā jāiet pa ietvi, ceļa nomali;
- kā pareizi jāpāriet iela vai ceļš;
- kā jāšķērso brauktuve pēc izkāpšanas no sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem.

Skolotājs pievērš uzmanību raksturīgākajām bīstamajām situācijām, kādas rodas, neievērojot Ceļu satiksmes noteikumus, un skaidro, kā no tām izvairīties.

Skolēniem labi jāpārzina satiksmes organizācija skolas tuvumā:

- kādi ir krustojumi, kā tie jāšķērso;
- gājēju pārejas;
- sabiedrisko pasažieru transportlīdzekļu pieturas.

Skolēni izstāsta un uzzīmē shematiski savu maršrutu uz skolu, kā viņi šķērso ielas vai ceļu, cik šajā vietā ir laba brauktuves pārredzamība. Skolotājs un klases biedri novērtē, cik drošu ceļu katrs ir izvēlējis, dodoties uz skolu.

Skolotājs bērniem izstāsta dažādas situācijas uz ielas vai ceļa un jautā:

-Vai ir ievēroti Ceļu satiksmes noteikumi?

-Kādi Ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumi tiek izdarīti un kādas sekas ir iespējamās?

2.stunda

Transportlīdzekļu un gājēju kustība

Skolotāja uzdevums ir

- izskaidrot skolēniem satiksmes organizācijas principus mūsu valstī;
- izskaidrot, kā satiksme organizēta vienvirziena un kā divvirzienu ielās.

Skolotājs paskaidro, kā nosaka ielas labo un kreiso pusi (pēc automobiļu braukšanas virziena). Skolotājs skaidro, ka ir ielas, pa kurām transportlīdzekļi brauc divos virzienos, un ielas, pa kurām brauc vienā virzienā. Skolēni nosauc ielas, kurās ir divvirzienu kustība.

Skolotājs skaidro, kā sauc kustību, ja transportlīdzekļi pa ielu brauc vienā virzienā, noskaidro, vai skolas tuvumā ir ielas, pa kurām organizēta vienvirziena kustība, pasaka to nosaukumu. Pārrunā ar skolēniem, kā organizēta kustība divvirzienu ielās. Paskaidro, ka pa ielas vienu pusi katrā virzienā transportlīdzekļiem iespējams braukt vienā vai divās rindās.

Skolotājs pārrunā, kā organizēta kustība vienvirziena ielās, secina, ka pa ielu ar vienvirziena kustību līdzās vienā virzienā var braukt vairāki transportlīdzekļi. Vienvirziena kustību pa ielām un ceļiem organizē tāpēc, lai pa ielu vienā virzienā līdzās vienlaicīgi varētu braukt vairāki transportlīdzekļi un lai kustība būtu raitāka un drošāka. Jāsecina, ka pa ielu ar vienvirziena kustību automobiļi var braukt vai nu no labās puses, vai no kreisās puses, bet ne no abām pusēm vienlaicīgi. Tas nozīmē, ka gājējiem pirms vienvirziena ielas šķērsošanas lielāka vērība jāvelta tai pusei, no kuras brauc transportlīdzekļi.

Skolotājs paskaidro, ka zīme “Vienvirziena ceļš” norāda, ka sākas vienvirziena iela. Zīmi uzstāda ielas sākumā, skolotājs parāda zīmi. Vienvirziena ielas otrajā galā uzstāda zīmi “Iebraukt aizliegts”. Skolotājs parāda zīmi. Ceļa zīmi “Iebraukt aizliegts” uzstāda ielas galā tāpēc, lai pa šo ielu pretim nebrauktu transportlīdzekļi. Garām šai zīmei var braukt tramvaji, trolejbusi, autobusi un maršrutu taksometri, ja pa šo ielu iet to maršruti. Skolotājs paskaidro, ka, pārejot vienvirziena ielu, arī jāpaskatās uz abām pusēm.

Skolotājs pastāsta, kāda nozīme ir ceļa zīmei “Izbraukšana uz vienvirziena ceļa”. Skolotājs parāda zīmi un skaidro, ka automobilis brauc pa ielu, kurā kustība organizēta abos virzienos. Krustojumā tā krustojas ar vienvirziena ielu. Lai transportlīdzekļa vadītājs zinātu, ka viņš izbrauc uz vienvirziena ielas un kādā virzienā pa to braukt, pirms krustojuma uzstāda zīmi “Izbraukšana uz vienvirziena ceļa”. Skolotājs iepazīstina arī ar zīmi “Vienvirziena ceļa beigas”.

3.stunda

Ielu un ceļu krustojumi

Skolotāja uzdevums ir

- izskaidrot skolēniem ielu un ceļu krustojumu veidus;
- izklāstīt trīsvirzienu un četrvirzienu krustojuma būtību.

Skolotājs novieto pie tāfeles divus attēlus:

vienu – ar neregulējamu krustojumu;

otru – ar regulējamu krustojumu.

Skolotājs noskaidro,

kā sauc vietu, kurā krustojas ielas;

cik ielu krustojas attēlā redzamajā krustojumā;

ar ko šie krustojumi atšķiras viens no otra.

Noskaidro jēdzienus “neregulējams krustojums” un “regulējams krustojums”. Skolēni nosauc skolas tuvumā esošos krustojumus un to veidus, pasaka, kādas ielas krustojas.

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar četrvirzienu krustojumu un jautā:

-Cik ielu krustojas šajā krustojumā (divas)?

-No cik pusēm tās savienojas (no četrām)?

Bērni nosauc četrvirzienu krustojumus savā rajonā, norāda, kādas ielas krustojas.

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar trīsvirzienu krustojumu un jautā:

-Cik ielu krustojas šajā krustojumā (divas)?

-No cik pusēm tās savienojas (no trim)?

Skolēni nosauc skolas tuvumā esošos trīsvirzienu krustojumus, pasaka, kādas ielas krustojas.

Skolotājs ar piemēriem parāda, kas kopīgs un kas atšķirīgs dažādiem krustojumiem.

4. stunda

Gājēju pārejas

Skolotāja uzdevums ir

- izskaidrot skolēniem ielu šķērsdošanas vietas;
- pārrunāt gājēju pārejas apzīmēšanas iespējas uz ielām un ceļiem.

Skolotājs iepazīstina skolotājus ar ceļa zīmēm:

“Gājēju pāreja” (530;531);

“Gājēju pāreja” (120).

Skolotājs paskaidro, kā gājēju tunelis ir pazemes pāreja, gājēju tilts ir virszemes pāreja. Pa gājēju tuneli un gājēju tiltiem šķērsot brauktuvi ir visdrošāk. Noskaidro, kur ierīko gājēju tuneļus un gājēju tiltus, kāda ir to priekšrocība salīdzinājumā ar citām pārejas vietām.

Skolotājs paskaidro, ka transportlīdzekļa vadītājam, tuvojoties neregulējamai gājēju pārejai, jāsamazina ātrums vai jāapstājas. Lai palaistu uz tā paša virziena brauktuves atrodošos gājējus. Lai šo noteikumu varētu izpildīt, ir zīme “Gājēju pāreja” (120), kas viņu brīdina par tuvošanos neregulējamai gājēju pārejai. Zīmi 120 uzstāda noteiktā attālumā pirms zīmes 530. Skolēni salīdzina zīmes “Gājēju pāreja” 530, 531, 120 un pārrunā, kas kopīgs, kas atšķirīgs, kur tās novieto, ko tās norāda gājējiem un ko – vadītājiem.

5.stunda

Luksofora un regulētāja signāli

Skolotāja uzdevums ir

- skaidrot luksoforu veidus;
- skaidrot luksofora signālu nozīmi;
- skaidrot satiksmes regulētāja žestu nozīmi.

Skolotājs paskaidro, kādi ir luksofori un no kā tie sastāv. Ja luksoforā ir trīs signāli, to sauc par trīssekciņu luksoforu, ja divi signāli – par divsekciņu luksoforu. Paskaidro, ka vārds “sekciņa” nozīmē gaismas signālu.

Skolotājs parāda uz tāfeles zaļas krāsas apli, tam līdzās otru zaļas krāsas apli ar cilvēka siluetu. Paskaidro, ka aplī ir luksofora zaļie signāli un jautā:

-Kas ir kopīgs abiem signāliem?

-Ar ko abi signāli atšķiras?

Skolotājs paskaidro, ka ne vienmēr gājējs drīkst šķērsot brauktuvi, ja luksoforā deg zaļais signāls. Dažreiz zaļais signāls atļauj braukt krustojumā tikai transportlīdzekļiem, bet gājējiem jāgaida zaļais signāls gājēju luksoforā. Katram gājējam, pārejot ielu regulējamā krustojumā, vispirms ir jāpārlicinās, vai krustojumā nav uzstādīts gājēju luksofors.

Skolotājs iepazīstina ar luksoforu, kura darbību regulē gājēji. Lai luksoforā iedegtos zaļais signāls, gājējam pie luksofora ir jānospiež poga. Gājējs drīkst uziet uz brauktuves tikai tad, kad luksoforā iedegas zaļais signāls.

Skolotājs iepazīstina skolēnus ar satiksmes regulētāja signāliem, paskaidro, ka katram luksofora signālam atbilst noteikts satiksmes regulētāja signāls. Satiksmes regulētāja signāli ir viņa ķermeņa stāvoklis, kā arī roku žesti. Satiksmi regulē, izmantojot zizli vai disku ar sarkanu signālu.

Zaļajam signālam atbilst – satiksmes regulētājs pagriežies pret transportlīdzekļu vadītājiem un gājējiem ar sāniem, rokas nolaidis lejā vai pacēlis sānis.

Sarkanajam signālam atbilst – satiksmes regulētājs pret transportlīdzekļu vadītājiem un gājējiem pagriežies ar krūtīm vai muguru, rokas nolaidis lejā vai pacēlis sānis.

Dzeltenajam signālam atbilst – satiksmes regulētājs pacēlis rokas augšā – visiem transportlīdzekļiem visos virzienos un gājējiem šķērsot brauktuvi aizliegts.

Ja satiksmes regulētāja labā roka ir iztaisnota priekšā, tad gājējiem atļauts šķērsot brauktuvi aiz satiksmes regulētāja muguras.

Skolotājs demonstrē satiksmes regulētāja signālus. Skolotājs paskaidro, ka vadītājiem un gājējiem jāpakļaujas satiksmes regulētāja signāliem un norādījumiem pat tad, ja tie ir pretrunā ar luksofora signāliem.

6. stunda

Transportlīdzekļu vadītāju brīdinājuma signāli. Operatīvie transportlīdzekļi.

Skolotāja uzdevums ir

- izskaidrot transportlīdzekļu vadītāju brīdinājumsignālu nozīmi;
- stāstīt par automobiļu gaismas signāliem;
- skaidrot operatīva transportlīdzekļa uzdevumus;
- iemācīt žestus, kurus ar rokas palīdzību parāda velosipēda, mopēda un motocikla vadītājs.

Skolotājs skaidro, kā transportlīdzekļu vadītāji sazinās cits ar citu, lai parādītu, kādā virzienā katrs vēlas braukt. Skolotājs stāsta, ka automobiļiem ir gaismas signāli. Ja transportlīdzekļa vadītājs grib nogriezties pa labi vai pa kreisi, vadītājs pirms tam ieslēdz labo vai kreiso pagrieziena signālu, un transportlīdzeklim priekšā un aizmugurē attiecīgajā pusē (dažiem arī sānos) iedegas dzeltenas lampiņas.

Transportlīdzekļu vadītāji parāda brīdinājuma signālu:

- pirms braukšanas uzsākšanas,
- pirms apstāšanās,
- pirms nogriešanās pa labi vai pa kreisi,
- avārijas gadījumā.

Brīdinājuma signālus izdara arī velosipēdisti, parādot tos ar roku. Skolotājs parāda un pastāsta, kā brīdinājuma signālus izdara motocikla, mopēda, velosipēda un pajūga vadītājs:

- parādot kreisā pagrieziena signālu, izstiepj sānis kreiso roku un paceļ elkonī taisnā leņķī saliektu labo roku;
- parādot kreisā pagrieziena signālu, izstiepj sānis labo roku vai paceļ elkonī taisnā leņķī saliektu kreiso roku.

Skolotājs iepazīstina ar operatīvajiem transportlīdzekļiem. Noskaidro, kā jārikojas, ja izdzird un ierauga speciālos skaņas un gaismas signālus. Skolotājs paskaidro, ka transportlīdzekļus, kas veic steidzamus dienesta uzdevumus, sauc par operatīvajiem transportlīdzekļiem. Tiem jāpilda šādi uzdevumi, lai:

- glābtu cilvēka dzīvību vai novērstu smagus veselības traucējumus;
- novērstu draudus sabiedriskajai drošībai un kārtībai;
- sekoto no operatīvā transportlīdzekļa bēgošai personai;
- pārvadātu materiālās vērtības sevišķi lielos apmēros;
- pavadītu citus transportlīdzekļus (kolonnas).

7. stunda

Ceļa zīmju pasaulē

Skolotāja uzdevums ir:

- skaidrot ceļa zīmju nozīmi satiksmes organizācijā;
- skaidrot ceļa zīmju krāsas, formas un attēla nozīmi.

Skolotāja uzdevums ir mācīt skolēnus ievērot ceļa zīmes, kas attiecas uz gājējiem. Stundas sākumā atkārtoti 2.klasē iegūtās zināšanas par ceļa zīmēm. Noskaidro ceļa zīmju formu, krāsu, nozīmi un uzstādīšanas vietas.

Skolotājs iepazīstina ar zīmēm:

“Satiksmi regulē luksofors” (123);

“Tramvaja sliežu šķērsošana” (131);

“Iebraukt aizliegts” (301);

“Braukt taisni” (401);

“Dodiet ceļu” (206).

Skolotājs parāda zīmi “Satiksmi regulē luksofors”. Paskaidro, ka šī zīme brīdina vadītāju un gājēju par tuvošanos krustojumam, gājēju pārejai vai ceļa posmam, kur satiksmi regulē luksofors.

Stāstot par zīmi “Iebraukt aizliegts”, skolotājs atkārtoti 2. tematā mācīto vielu. Zīme aizliedz transportlīdzekļa vadītājam iebraukt ielu un ceļu posmus, pirms kuriem tā uzstādīta. Parasti to uzstāda vienvirziena ielu galā. Jāatgādina, ka zīmes darbība neattiecas vienīgi uz sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem, kuru maršruti ved pa šīm ielām.

Skolotājs parāda zīmi “Tramvaja sliežu šķērsošana”. Paskaidro, ka zīmi uzstāda pirms vietām, kur tramvaja sliedes šķērso ielu ārpus krustojuma.

Ja pirms krustojuma novietota zīme “Braukt taisni”, tad, pārbraucot krustojumu, jābrauc tikai taisni, tā neattiecas vienīgi uz sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem, kuri brauc pa noteiktu maršrutu un kuriem krustojumā ir jānogriežas.

Ja pirms krustojuma ierauga zīmi “Dodiet ceļu”, vadītāja pienākums ir dot ceļu transportlīdzekļiem, kuri virzās pa šķērsojamo ceļu. Tas nozīmē, ka pirms krustojuma jāapstājas un jāpārlicinās, vai krustojuma šķērsošana nav bīstama un netiks traucēta transportlīdzekļu satiksme pa šķērsojamo ceļu.

Kopīgās pārrunās noskaidro, par ko informē katra zīme.

Skolotājs uzdod bērniem pašiem uzzīmēt viņu iedomātās ceļa zīmes. Var veidot konkursu par interesantāko ceļa zīmi.

8. stunda

Dzelzceļa pārbrauktuve

Skolotāja uzdevums ir

- skaidrot dzelzceļa transporta atšķirību no autotransporta;
- iepazīstināt ar to, kā jāšķērso dzelzceļa sliedes.

Skolotājs uzaicina bērnus pastāstīt, ko viņi zina par dzelzceļa transportu, ar ko dzelzceļa transports atšķiras no autotransporta.

Vietas, kur ielas vai ceļi krustojas ar dzelzceļu, ir dzelzceļa pārbrauktuves.

Pārrunā, kāpēc automobilim jāpalaiž garām vilciens; kas brīdina vadītāju par to, ka viņš tuvojas dzelzceļa pārbrauktuvei, un kādēļ jābūt uzmanīgam.

Skolotājs parāda zīmes “Dzelzceļa pārbrauktuve ar barjeru” (132) un “Dzelzceļa pārbrauktuve bez barjeras (133). Skolēni salīdzina zīmes.

Vilciena sliedes drīkst šķērsot pēc tam, kad ir pacelta barjera vai nodzisis sarkanais aizliegzošais signāls, un arī tad jāpārlicinās, ka ceļš ir brīvs. Ja dzelzceļa pārbrauktuve ir ar barjeru, tad tā tiek nolaiستا, ja tuvojas vilciens, par to liecina gaismas signāli, tādēļ ir jāapstājas un jāpagaida, kamēr vilciens ir aizbraucis un barjera, kas aizliedza šķērsot dzelzceļa pārbrauktuvi, tiek pacelta.

Skolotājs pārrunā ar bērniem to, cik bīstami ir šķērsot dzelzceļa sliedes vietās, kur tas nav paredzēts. Sliežu ceļu šķērsošanai ir paredzēta dzelzceļa pārbrauktuve, speciāli ierīkota dzelzceļa sliežu šķērsošanas vieta, gājēju tiltiņš. Bērniem jāzina, ka palīst zem stāvoša dzelzceļa vagona ir ļoti bīstami.

Skolotājs pārrunā ar bērniem:

- kādi ir uzvedība noteikumi dzelzceļa stacijās,
- kādi ir noteikumi braukšanai dzelzceļa vilcienā.

9.stunda

Stāvoši transportlīdzekļi un satiksmes drošība

Skolotāja uzdevums ir

- atkārtot noteikumus gājējiem par brauktuves šķērsošanu pilsētā un ārpus tās pēc izkāpšanas no transportlīdzekļiem;
- veidot skolēnos prasmi saskatīt situāciju bīstamību, uzejot uz brauktuves aiz stāvoša transportlīdzekļa vai šķēršļa, kas ierobežo redzamību.

Mācot šo tematu, skolotājs ņem vērā konkrētos apstākļus skolas tuvumā. Ja skola atrodas laukos, tad skolotājs atkārtot noteikumus gājējiem:

- kā jāpāriet ceļš pēc izkāpšanas no autobusa, kravas automobiļa;
- kur jāpāriet brauktuve, ja automobilis stāv uz ceļa nomales.

Ja skola atrodas pilsētā, tad jāatkārto, kur jāpāriet iela pēc izkāpšanas no sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem – tramvaja, trolejbusa vai autobusa.

Skolēniem jāamāca paredzēt briesmas, kas var rasties, uzejot uz ceļa aiz stāvoša transportlīdzekļa vai šķēršļa. Jāmāca, kā rīkoties, lai izvairītos no bīstamām situācijām.

Skolotājs veido situācijas atbilstoši konkrētajiem apstākļiem, pārrunā ar skolēniem šīs situācijas.

Stundas laikā skolotājs paskaidro, kādēļ ir bīstami pāriet brauktuvi starp ielas malā stāvošiem transportlīdzekļiem (gar ielas malā stāvoša transportlīdzekļa priekšpusi vai aizmuguri).

10. stunda

Noslēguma nodarbība

Nodarbību organizē konkursa veidā ar jautājumiem un praktisko iemaņu pārbaudi. Var veidot improvizētus krustojumus, kurus regulē luksofors un kur satiksmi regulē satiksmes regulētājs (satiksmes regulētāja signālus veic kāds no skolēniem).

Skolotājs dod komandām uzdevumu - izstāsta konkrētu situāciju uz ielas. Skolēni sniedz šī konkrētā gadījuma risinājumu un pamatojumu.

Zināšanas par ceļa zīmēm var pārbaudīt, uzdodot bērniem uz galda, kur atrodas dažādas zīmes, atrast vajadzīgo zīmi. Pēc pareizi atrastas zīmes bērni paskaidro, kurto

var atrast uz ceļa vai ielas, kāda ir tās nozīme un ko tā norāda gājējiem un transportlīdzekļu vadītājiem. Īpaša uzmanība jāpievērš ceļa zīmes formas, krāsas un attēla saderībai, lai bērns jau pēc formas zinātu, vai šī zīme dod rīkojumus, izsaka aizliegumu, sniedz informāciju utt.

Mācību gada noslēgumā 3.klases skolēniem jāzina:

- transportlīdzekļu un gājēju kustības noteikumiem pa divvirzienu un vienvirziena ielām;
- krustojumu veidi;
- satiksmes regulētāja žesti un to nozīme;
- transportlīdzekļu vadītāju brīdinājuma signāli un kā gājējiem uz tiem jāreaģē;
- operatīvie transportlīdzekļi, to signāli;
- ceļa zīmes:

“ Satiksmi regulē luksofors”,

“Tramvaja sliežu šķērsošana”,

“ Iebraukt aizliegts”,

“Braukt taisni”,

“Dodiet ceļu”,

“Dzelzceļa pārbrauktuve ar barjeru”,

“Dzelzceļa pārbrauktuve bez barjeras”;

- dzelzceļa pārbrauktuves šķērsošanas noteikumi;
- luksoforu veidi un to signālu nozīme;
- gājēju pārejas, to veidi un kā tās ir apzīmētas.

Mācību gada noslēgumā 3.klases skolēniem jābūt izkoptām šādām prasmēm:

- pāriet ielu ar vienvirziena un divvirzienu transportlīdzekļu kustību;
- noteikt, kur drīkst šķērsot brauktuvi un kā pareizi to izdarīt;
- pareizi rīkoties, ja tuvojas operatīvais transportlīdzeklis, kuram ieslēgti gaismas vai skaņas signāli, vai abi kopā;
- pareizi šķērsot dzelzceļa pārbrauktuvi;
- pareizi šķērsot brauktuvi pēc izkāpšanas no sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa;
- pareizi šķērsot krustojumu, kurā darbojas gājēju luksofors;
- pareizi šķērsot brauktuvi, ja uzstādīts luksofors, kura darbu regulē gājēji;
- pareizi šķērsot krustojumu, kuru regulē satiksmes regulētājs;
- informēt par ceļu satiksmes negadījumu, izmantojot tālruni (pa tālr. 02,03).

4.klase

Mācību tematiskais plāns

Nr.	Temats	Stundu skaits
1.	Ceļu satiksmes noteikumi – likums transportlīdzekļu vadītājiem un gājējiem	1
2.	Apzīmējumi uz brauktuves	1
3.	Luksoforu veidi un satiksmes regulētāja žestu nozīme	1
4.	Ceļa zīmes, to grupas	1
5.	Automobiļu apstādināšanas iespējas šķēršļu priekšā	1
6.	Transportlīdzekļu veidi un pasažieru pārvadāšanas noteikumi	1
7.	Noteikumi, kas jāievēro gājējiem, pārejot ielu neregulējamā krustojumā vai gājēju pārejā	1
8.	Bērnu traumatisma cēloņi ceļu satiksmē	1
9.	Noteikumi velosipēdistiem	1
10.	Noslēguma nodarbība “Mēs uz ielām un ceļiem”	1
Kopā:		10

Mācību satura izklāsts

1.stunda

Ceļu satiksmes noteikumi – likums transportlīdzekļu vadītājiem un gājējiem

Skolotāja uzdevums ir

- radīt skolēniem priekšstatu par satiksmes intensitātes palielināšanos uz ceļiem, atkārtot gājēju pienākumus;
- pievērst uzmanību kritiskajām situācijām, kuras izveidojas, ja skolēni neievēro satiksmes noteikumus, un analizēt tās.

Skolotājs izdala skolēniem attēlus ar dažādu marķu automobiļiem. Skolotājs aicina bērnus pastāstīt, kādām vajadzībām izmanto attēlā redzamos automobiļus. Skolēni pastāsta, kādu marķu automobiļi brauc pa ciema vai pilsētas ielām. Pārrunā kopīgi ar bērniem, kā iedzīvotāju pieaugošās ekonomiskās un sadzīves vajadzības ietekmē automobiļu ražošanas palielināšanos.

Skolotājs uz Latvijas Republikas kartes parāda, kur atrodas ciems vai pilsēta, kurā bērni dzīvo. Noskaidro, uz kurām tuvākajām pilsētām var aizbraukt ar autobusu. Bērni pastāsta, uz kurām pilsētām braukuši brīvlaikā, kādu transportlīdzekli izmantojuši, ko ceļā redzējuši.

Skolotājs pastāsta par ceļu dienestu darbinieku uzdevumiem, par to, kādas organizācijas šo darbu veic pagastā vai pilsētā, kas tiek darīts, lai uzlabotu autoceļa stāvokli. Noskaidro, kādas nozīmes autoceļš iet garām skolai. Pagasta robežās parāda valsts un vietējās nozīmes autoceļus.

Skolotājs atgādina noteikumus gājējiem, galveno uzmanību pievērš situācijām, kas sekmē satiksmes negadījumu izraisīšanos:

- a) stāvošu transportlīdzekļu apiešana gar to priekšpusi vai aizmuguri;
- b) uziešana uz brauktuves starp malā stāvošiem transportlīdzekļiem;
- c) uziešana uz brauktuves tuvu stāvoša transportlīdzekļa priekšā (atgādinot, kādi apstākļi veicina pēkšņu iziešanu uz brauktuves).

Atkārtojot noteikumus gājējiem, skolotājs izmanto 3.klases 1.tematā izklāstīto vielu. Skolotājs uzdod bērniem patstāvīgi uzrakstīt to vietu nosaukumus, kur gājējs drīkst šķērsot brauktuvi. Skolotājs novērtē, kurš no bērniem darbu ir veicis vispilnīgāk, ko aizmirsuši pārējie skolēni.

2.stunda

Apzīmējumi uz brauktuves

Skolotāja uzdevums ir

- iepazīstināt skolēnus ar ceļa apzīmējumiem kā vienu no satiksmes organizācijas līdzekļiem;
- noskaidrot, kāda nozīme ir ceļa apzīmējumiem:
 - a) līnijām, kas sadala pretēja virziena transportlīdzekļu plūsmas;
 - b) līnijām, kas apzīmē braukšanas joslu robežas uz ceļiem;
 - c) bultām, kas norāda braukšanas virzienus no katras brauktuves joslas;
 - d) gājēju pārejām;
 - e) stoplīnijai.

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar regulējamu krustojumu (luksofors). Skolotājs pārrunās ar bērniem noskaidro, kas vēl regulē satiksmi uz ielām un ceļiem (ceļa zīmes, satiksmes regulētājs). Skolotājs jautā bērniem, kādas zīmes ir uzstādītas pie krustojuma, kurš atrodas skolas tuvumā, kā šajā gadījumā krustojumā brauc transportlīdzekļi, iet gājēji. Bērni pastāsta, kā viņi šķērso ielas šajā krustojumā.

Skolotājs jautā, kurš ir ievērojis baltas līnijas uz brauktuves. Skolotājs kopīgi ar bērniem noskaidro, kāda nozīme ir baltajām līnijām uz brauktuves – tās, tāpat kā visi iepriekšējie satiksmes regulēšanas līdzekļi, palīdz organizēt transportlīdzekļu un gājēju kustību. Katrai līnijai ir sava nozīme. Šīs līnijas sauc par ceļa apzīmējumiem. Pārbaudes nolūkā skolotājs jautā bērniem:

-Pa kuru ceļa pusi brauc automobiļi?

-Vai transportlīdzekļi vienā virzienā brauc pa visu brauktuvi?

-Kā vadītājs zina, kur ir ielas vidus?

Skolotājs pārrunās ar bērniem noskaidro, ka uz brauktuves ielas vidū ir novilkta baltas līnijas, kas sadala pretēja virziena transportlīdzekļu plūsmas. Skolotājs paskaidro, ka šīs līnijas apzīmē braukšanas joslu robežas. Skolotājs rāda bērniem ielas, kurās ir dažāds braukšanas joslu skaits, un bērni pastāsta, cik joslās transportlīdzekļi blakus brauc vienā virzienā, cik joslu ir uz šīs brauktuves.

Pēc attēla skolotājs iepazīstina skolēnus ar stoplīniju un līniju, kas apzīmē autoceļu brauktuves malas (nepārtraukta līnija). Stoplīnija norāda vietu, kur vadītājam jāapstājas, ja uzstādīta zīme. “neapstājoties tālāk braukt aizliegts” vai braukšanu aizliedz luksofora (satiksmes regulētāja) signāls. Skolotājs parāda apzīmējumu gājēju pārejai, kurā satiksmi regulē luksofors (ceļa apzīmējums 932).

3.stunda

Luksoforu veidi un regulētāju žestu nozīme

Skolotāja uzdevums ir

- nostiprināt iegūtās zināšanas par ielu pāriešanu krustojumos, kuros kustību regulē luksofors vai satiksmes regulētājs;
- noskaidrot, kā pāriet ielas krustojumā, kurā kustību regulē luksofors ar papildsekcijām;
- noskaidrot, kā pāriet ielas krustojumā, ja satiksmes regulētājs izstiepis uz priekšu labo roku.

Skolotājs, zīmējot uz tāfeles vai novietojot pie tās attēlus ar regulējamiem krustojumiem, dod skolēniem dažādu situāciju sižetus. Skolēni pastāsta, kā rīkosies gājēji katrā no situācijām. Ja skolas tuvumā ir regulējams krustojums, tad, veidojot situācijas, jāņem vērā, kā tajās organizēta satiksme. Skolotājam jāpievērš uzmanību tām situācijām, kuras var kļūt par cēloni satiksmes negadījumiem regulējamajos krustojumos.

Tālāk skolotājs noskaidro, kā jāpāriet krustojums, kurā satiksmi regulē luksofors ar papildsekcijām. Atbilstoši katram signālam skolotājs piestiprina pie tāfeles krāsu apļus :sarkanu, dzeltenu, zaļu. Šie signāli luksofora pamatsignāli. Skolotājs paskaidro, ka var būt arī luksofori ar papildsignāliem – papildsekcijām. Papildsekcijas novieto pie zaļā pamatsignāla labajā vai kreisajā pusē, vai abās pusēs. Uz tāfeles skolotājs uzzīmē, kā izskatās šāda veida luksofors, vai parāda luksoforu attēlus ar papildsekciju pa kreisi, ar papildsekciju pa labi, ar papildsekciju pa labi un pa kreisi. Paskaidro, ka papildsekciju bulta deg tikai ar zaļu gaismu, ka tā var ieslēgties reizē ar jebkuru luksofora signālu. Zaļā bulta norāda vadītājiem, kādā virzienā atļauts braukt, degot jebkuram luksofora pamatsignālam. **Gājējiem šķērsot ielu atļauts tikai tad, kad luksoforā iedegas zaļais pamatsignāls.** Ja skolas tuvumā ir krustojums, kurā uzstādīts luksofors ar papildsekcijām, skolotājs aizved skolēnus līdz šim krustojumam. Skolotājs paskaidro, kādi noteikumi jāievēro, pārejot ielas šajā krustojumā. Skolēni vēro, kā gājēji pāriet ielas krustojumā.

Klase atkārti satiksmes regulētāja signālus. Skolotājs klases priekšā izsauc skolēnus, kas rāda regulētāja signālus. Pārējie skolēni reizē skaļi pasaka, kāds luksofora signāls atbilst attiecīgajam regulētāja žestam. Skolotājs parāda signālu – regulētāja labā roka izstiepta uz priekšu, paskaidro, ka, redzot šādu signālu, gājēji var pāriet ielu tikai aiz regulētāja muguras. Izsauc vairākus skolēnus, kas atbilstoši šiem žestiem imitē ielas pāriešanu krustojumā.

Pārbaudes nolūkā skolotājs uz tāfeles uzzīmē vairāku veidu luksoforus ar papildsekcijām, un skolēniem ir uzdevums katrā no gadījumiem izskaidrot, ko dara vadītājs un ko – gājēji.

4.stunda

Ceļa zīmes, to grupas

Skolotāja uzdevums ir

- iepazīstināt skolēnus ar ceļa zīmju grupām un radīt priekšstatu par katras grupas nozīmi;
- mācīt skolēnus ievērot ceļa zīmes, kas attiecas uz gājējiem.

Pie tāfeles skolotājs novieto jauktā secībā no katras grupas vairākas ceļa zīmes (galvenokārt tās, kuras skolēni jau iepazīnuši iepriekšējās klasēs) un pasaka, ka šajā

stundā jāapgūst ceļa zīmju grupas. Skolotājs kopīgi ar bērniem noskaidro, kas kopīgs un kas atšķirīgs visām šīm zīmēm. Divi vai vairāki skolēni sagrupē pie tāfeles novietotās ceļa zīmes pēc to formas un krāsas. Grupas jāsakārto tādā pašā secībā, kā Ceļu satiksmes noteikumu 28. nodaļā. Bērni, saskatot ceļa zīmju grupas pie tāfeles, noskaidro, ka šādas grupas ir astoņas. Skolotājs iepazīstina ar katras grupas ceļa zīmēm, noskaidro to nozīmi.

Brīdinājuma zīmes

Skolotājs paskaidro, kāda forma un kāda krāsa ir šīm zīmēm. Tā kā skolēni jau pazīst vairākas brīdinājuma zīmes, tad skolotājs liek skolēniem pastāstīt, par ko tās brīdina vadītāju. Piemēram, zīme “Bērni” brīdina vadītāju par tuvošanos vietām, kur uz brauktuves var pēkšņi izskriet bērni. Skolotājs jautā, par ko brīdina šī zīmes “Dzelzceļa pārbrauktuve bez barjeras”, “Dzelzceļa pārbrauktuve ar barjeru”, “Bīstams pagrieziens”.

Priekšrocības zīmes

Priekšrocības zīmes norāda krustojumu, brauktuvju šķērsošanas vietu vai šauru ceļa posmu izbraukšanas secību. Skolotājs jautā, vai kāds no skolēniem pazīst kādu no šīm zīmēm. Bērni kopīgi ar skolotāju pārrunā zīmes “Dotie ceļi” nozīmi, pa kuru ielu braucot šī zīme dod priekšroku pārbraukt ielu krustojumā. Skolotājs iepazīstina bērnus ar zīmi “Galvenais ceļš”.

Aizlieguma zīmes

Skolotājs jautā bērniem, kāda forma un kāda krāsa ir šīm zīmēm. (Aizlieguma zīmes nosaka vai atceļ noteiktus satiksmes ierobežojumus.) Skolotājs liek skolēniem paskaidrot, piemēram, ko aizliedz zīmes “Gājējiem iet aizliegts”, “Nogriezties pa labi aizliegts”, “Iebraukt aizliegts”.

Rīkojuma zīmes

Skolotājs skaidro, kāda krāsa un kāda forma ir šīs grupas zīmēm. Skolotājs liek skolēniem pastāstīt par zīmēm “Gājēju ceļš”, “Velosipēdu ceļš”, “Gājēju un velosipēdu ceļš” un “Braukt taisni”.

Norādījuma zīmes

Skolotājs skaidro, ka šīs zīmes ievieš vai atceļ noteiktu satiksmes režīmu, kā arī informē par ceļā sastopamām vietām un citiem objektiem. Skolēni noskaidro, kāda krāsa un forma ir šīs grupas zīmēm. Skolotājs parāda zīmi “Gājēju pāreja” un jautā, ko norāda šī zīme. Skolotājs parāda zīmes “Dzīvojamā zona” un “Dzīvojamās zonas beigās” un jautā, par ko informē šīs zīmes.

Servisa zīmes

Tā kā skolēni no šīs grupas pazīst daudzas zīmes, tad skolotājs liek skolēniem pastāstīt, ko zīmes norāda (attiecīgo zīmi novieto pie tāfeles).

Virziena rādītāji un informācijas zīmes

Skolotājs paskaidro, ko norāda šīs grupas zīmes un kāda ir to forma.

Papildzīmes

Skolotājs paskaidro bērniem šīs grupas zīmju formu un nozīmi, kā šīs zīmes tiek pielietotas.

5.stunda

Automobiļu apstādināšanas iespējas šķēršļu priekšā

Skolotāja uzdevums ir

- radīt skolēniem priekšstatu par braucoša transportlīdzekļa bremsēšanas procesu;
- radīt skolēniem izpratni par to, kāpēc braucošu transportlīdzekli momentā nevar apstādināt;
- veidot skolēniem izpratni par to, kādēļ ir bīstami uziet uz brauktuves tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā;
- pievērst uzmanību raksturīgākajiem cēloņiem, kāpēc skolēni uziet uz brauktuves tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā.

Skolotājs skaidro, ka ne visi transportlīdzekļi pa ielām brauc ar vienādu ātrumu. Skolotājs uzraksta uz tāfeles maksimālo atļauto braukšanas ātrumu dažādiem transportlīdzekļiem (sk. Ceļu satiksmes noteikumu 10. nodaļā):

vieglais automobilis – 90km/h,

motocikls – 90km/h,

mikroautobuss – 90 km/h,

kravas automobilis – 80 km/h,

autobuss – 80 km/h.

Skolotājs paskaidro, ka pilsētās, apdzīvotās vietās transportlīdzekļu braukšanas ātrums nedrīkst pārsniegt 50 km/h, ka nedrīkst braukt ar ātrumu, kas pārsniedz zīmē norādīto. Jaunajos Ceļu satiksmes noteikumos ir ieviests jēdziens “dzīvojamā zona”, kurā ir noteikts, ka maksimālais braukšanas ātrums nedrīkst pārsniegt 20 km/h. Skolotājs jautā bērniem par to, kādās vietās nepieciešams ātruma ierobežojums. (Pie skolām, bērnu dārziem, tur, kur iela vai ceļš tiek remontēti, kā arī citās bīstamās vietās.)

Skolotājs jautā:- Ko dara vadītājs, kad uz brauktuves viņa vadītā automobiļa priekšā pēkšņi izskrien cilvēks vai rodas kāds negaidīts šķērslis? Skolotājs skaidro, cik ilgs laiks paiet, kamēr automobilis apstājas. Vispirms vadītājs izlemj, kā rīkoties. Ja vadītājs izlemj bremsēt, jau ir pagājis kāds laika sprīdis, kurā transportlīdzeklis turpina braukt uz priekšu. Arī pēc bremzes pedāļa nospiešanas automobili vēl kādu laiku brauc, līdz bremsēšanas mehānisms ir pilnībā apstādinājis automobili. Tā mēs redzam, ka jebkurā gadījumā automobilis apstāties uzreiz nevar. Tālāk skolotājs noskaidro, no kā atkarīgs bremsēšanas ceļa garums:

- pirmkārt – no ātruma, secinājums – jo ātrāk automobilis brauc, jo garāks bremsēšanas ceļš;
- otrkārt – no ceļa stāvokļa (slapjš, slidens, sauss), secinājums – uz slapja un slidenā ceļa ir grūtāk apstādināt automobili.

Skolotājs skaidro, ka lielākā daļa bērnu brauktuvi šķērso skriešus, jo domā, ka tā ir drošāk – ātrāk nokļūs otrajā pusē. Taču nevajag pārvērtēt savas spējas. Bērns vienā sekundē spēj noiet pāris soļus, bet automobilis atkarībā no ātruma nobrauc daudz garāku ceļu. Tāpēc nevajag steigties uz ceļa vai ielas. Uzejot uz brauktuves, vispirms jānovērtē automobiļa braukšanas ātrums un attālums līdz tam.

Ielas vai ceļa šķērsošana tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā ir galvenais cēlonis satiksmes negadījumiem, kurus izraisa gājēji. Skolotājs noskaidro, kāpēc skolēni iziet uz brauktuves tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā:

- 1) pievērš uzmanību kādam objektam ielas (ceļa) otrajā pusē (autobusam, kas tuvojas pieturai, skolas biedram, kurš aicina pāri ielai);
- 2) izskrien uz brauktuves pakaļ kādam priekšmetam: bumbai, ripai;
- 3) uziet uz brauktuves, iepriekš nepārliecinoties par satiksmes drošību (nepaskatās pa kreisi un pa labi);
- 4) skrien pakaļ skolas biedram, kas skrien pa priekšu pāri brauktuvei;
- 5) nepietiekami novērtē braukšanas ātrumu un attālumu līdz transportlīdzeklim, kas tuvojas.

Skolotājs par minētajiem cēloņiem var izveidot nelielus stāstiņus. Skolēni pasaka, kāds cēlonis izraisījis satiksmes negadījumu.

6.stunda

Transportlīdzekļu veidi. Pasažieru pārvadāšanas noteikumi

Skolotāja uzdevums ir

- iepazīstināt skolēnus ar transportlīdzekļu veidiem un to izmantošanu;
- iepazīstināt skolēnus ar cilvēku pārvadāšanas noteikumiem dažādos transportlīdzekļos un mācīt tos ievērot;
- veidot prasmī pareizi šķērsot brauktuvi pēc izkāpšanas no dažādiem transportlīdzekļiem.

Skolotājs paskaidro, ka transportlīdzekli ar motoru (izņēmums – mopēds) sauc par mehānisko transportlīdzekli. Skolotājs uzdod bērniem nosaukt transportlīdzekļus ar motoru un transportlīdzekļus bez motora. Skolotājs kopīgi ar bērniem noskaidro, kas virza uz priekšu velosipēdu (cilvēks, kas atrodas uz tā, ar savu muskuļu spēku), kas virza uz priekšu pajūgu (dzīvnieks, kas iejūgts pajūgā). Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar mopēdu. Skolotājs skaidro, ka mopēds nav mehāniskais transportlīdzeklis, bet transportlīdzeklis ar motoru (skat. Ceļu satiksmes noteikumi, 1. nodaļa).

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar kravas automobili. Skolēni paskaidro, ko pārvadā ar kravas automobiļiem.

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar autobusu. Skolēni pastāsta, ko pārvadā ar autobusu, kādi vēl transportlīdzekļi domāti cilvēku pārvadāšanai. Skolotājs paskaidro, ka autobusu, trolejbusu, tramvaju un maršruta taksometru sauc par sabiedriskajiem pasažieru transportlīdzekļiem.

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar vieglo automobili. Skolotājs paskaidro, kāpēc vieglajā automobilī ir jāpiesprādzējas. Kā liecina satiksmes negadījumu statistika, vairāk traumu gūst un iet bojā pasažieri, kas braukuši automobilī nepiesprādzējušies.

Skolotājs pastāsta par zīmi “Pazīšanas zīme transportlīdzeklim, kurš pārvadā bērnu grupu”, to novieto priekšpusē un aizmugurē autobusam, kurš pārvadā bērnus. Bērni pastāsta, kur un kad viņi redzējuši šīs zīmes pielietojumu. Tā kā bieži skolēni nokļūst satiksmes negadījumos pēc izkāpšanas no transportlīdzekļiem, tad šajā stundā ir jāatkārto, kā pēc izkāpšanas pareizi pāriet brauktuvi. Atkārtotāni skolotājs veic, izmantojot 2.klases un 3.klases attiecīgajos tematos izklāstīto vielu. Skolotājs veido situācijas, pastāsta par satiksmes negadījumu, kas izraisījies, gājējiem nepareizi pārejot brauktuvi pēc izkāpšanas no transportlīdzekļa.

7.stunda

Noteikumi, kas jāievēro gājējiem, pārejot ielu neregulējamā krustojumā vai gājēju pārejā

Skolotāja uzdevums ir

- atkārtot noteikumus gājējiem, pārejot ielas neregulējamās krustojumos;
- iepazīstināt skolēnus ar raksturīgākajām bīstamajām situācijām, kādas var izveidoties, pārejot ielas neregulējamās krustojumos.

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar neregulējamu krustojumu, pārrunā ar bērniem, kāds sakrustojums ir redzams (neregulējams, četrvirzienu). Skolotājs salīdzināšanai pie tāfeles novieto attēlu ar regulējamu krustojumu. Skolēni salīdzina krustojumus, kuri redzami attēlos. Skolotājs pastāsta, kas kopīgs abiem krustojumiem, kas atšķirīgs. Noskaidro, kādā krustojumā ir drošāk pāriet ielas. Skolotājs shematiski uz tāfeles veido zīmējumu šādām situācijām:

- 1) automobilis brauc no labās vai kreisās puses pa ielu, kura jāšķērso gājējam;
- 2) automobilis brauc pa ielu, kura nav jāšķērso gājējam.

Abām situācijām skolēni sniedz savus risinājumus, kā jārikojas gājējam. Skolēni pastāsta, kādus noteikumus ievēros gājējs, pārejot ielu krustojumā. Atkārtoti noteikumus, kas jāievēro, pārejot ielas regulējamā krustojumā.

Skolotājs pastāsta, ka krustojumos krustojas šauras (viena braukšanas josla) un platas (divas vai vairākas braukšanas joslas) ielas. Skolotājs uzzīmē un tāfeles abu veidu krustojumus. Skolotājs paskaidro, ka, ja ielas ir šauras, tad gājējiem jācenšas pāriet brauktuvi tā, lai nebūtu jāapstājas ielas (ceļa) vidū un jāpalaiž garām automobiļi, kas brauc no labās puses. Stāvēt ielas (ceļa) vidū, kad garām brauc automobiļi, nav droši, jo gājējiem vienlaikus ir jānovērtē satiksmes drošība pa kreisi un pa labi.

Skolotājs skaidro, uz kuru pusi jāskatās gājējiem pirms brauktuves šķērsošanas. Uz tāfeles skolotājs novelk bultu pa kreisi, uz kuru pusi skatās gājējs. Uz kuru pusi jāskatās gājējam, lai pārliecinātos, vai no labās puses netuvojas automobilis? Zīmējumā uzvelk bultu pa labi. Kamēr gājējs skatījās pa labi, no kreisās puses varēja piebraukt automobilis. Uz kuru pusi vēlreiz jāskatās gājējam, lai pārliecinātos, vai droši var uzbraukt? (Pa kreisi). Skolotājs novelk bultu pa kreisi. Skolēni ar galvas kustībām parāda, kā jārikojas gājējam pirms šauras brauktuves šķērsošanas. Tikai tad, kad tuvumā pa kreisi un pa labi nav neviena automobiļa. Gājējs drīkst uzsākt brauktuves šķērsošanu.

Skolotājs skaidro, kā krustojumā jāpāriet platas ielas. Pārejot platu ielu krustojumā, gājējam ir jāveic lielāks attālums, nekā pārejot šauru ielu. Brauktuves malā, novērtējot no labās puses braucošā automobiļa ātrumu un attālumu līdz tam, gājējam jāreķinās, ka laikā, kad viņš veic attālumu no ietves līdz brauktuves vidum, no labās puses braucošais automobilis arī tuvojas gājējam un veic daudz lielāku attālumu nekā gājējs šajā laikā. Automobilis, kas bija tālu, ir piebraucis pavisam tuvu. Gājēja un automobiļa ceļam ir liela iespēja krustoties. Tas nozīmē, ka gājējam ir jāapstājas ielas vidū, lai palaistu garām no labās puses braucošo automobili. Stāvēt ielas vidū uz platas brauktuves nav tik bīstami. Ne vienmēr automobiļi brauc pa abām braukšanas joslām, līdz ar to tie nebrauc tik tuvu gājējam. Secina, ka pārejot ielu (ceļu) ar platu brauktuvi, gājējam vispirms ir jānovērtē satiksmes drošība pa kreisi, lai varētu aiziet līdz ielas vidum. Tuvojoties ielas (ceļa) vidum, jānovērtē satiksmes drošība pa labi.

8. stunda

Bērnu traumatisma cēloņi ceļu satiksmē

Skolotāja uzdevums ir

- atkārtot noteikumus gājējiem;
- analizēt galvenos bērnu transporta traumatisma cēloņus;
- pievērst skolēnu uzmanību motīviem, kuri sekmē pēkšņu uziešanu uz brauktuves;
- mācīt skolēnus sevi disciplinēt uz ielām un ceļiem, veidot pārlicību, ka jāievēro satiksmes noteikumi.

Visbiežāk skolēni nokļūst satiksmes negadījumos, šķērsojot brauktuvi tuvu braucoša transportlīdzekļa priekšā vai nepilnīgi novērtējot apstākļus uz ielas vai uz ceļa. Skolotājam jāatgādina tie motīvi, kāpēc skolēni pēkšņi uziet uz brauktuves. Par tiem tika runāts 2.klases attiecīgajā tematā.

Stundā jāpārrunā temati, kuri attiecas uz regulējama krustojuma šķērsošanu, brauktuves pareizu pāriešanu pēc izkāpšanas no sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa. Gatavojoties stundai, skolotājam jāņem vērā konkrētie apstākļi skolas tuvumā, t.i., jāapsver, kuram tematam jāpievērš lielāka vērība. Skolotājam jāzina, kādi iemesli ir bijuši satiksmes negadījumiem, kuros nokļuvuši pašu skolas skolēni. Par šiem iemesliem ir jārunā vispirms.

Analizējot bērnu transporta traumatisma cēloņus, skolotājs liek skolēniem veikt stundā dažādus uzdevumus, veidot situācijas.

1.piemērs

Pirms brauktuves šķērsošanas Kārlis paskatās pa kreisi. No kreisās puses tuvojas kravas automobilis. Zēns pagaida, kamēr tas aizbrauc garām. Līdzko kravas automobilis aizbraucis, Kārlis dodas pāri ielai. Viņš pakļūst zem automašīnas, kas brauc pretim kravas automobilim. Kāpēc zēns pakļuva zem automobiļa? (Kravas automobilis aizsedza viņa skatam no pretējās puses tuvojošos automobili.) Lai nelaime nenotiktu, gājējam jāpagaida, kamēr automobilis aizbrauc tik tālu, lai būtu laba redzamība.

2.piemērs

Zane ielas malā paskatās pa kreisi. No kreisās puses viens aiz otra tuvojas autobusi. Meitene domā, ka viņa paspēs aiziet līdz ielas vidum, un sāk šķērsot brauktuvi. Otrajā braukšanas joslā meiteni notriec vieglā automašīna. Kur gadījās šī vieglā automašīna, ja meitene redzēja divus autobusus? Kas traucēja meitenei ieraudzīt vieglo automašīnu?

3.piemērs

Gatis stāv netālu no ielu krustojuma. Viņš nolemj doties pāri brauktuvei starp stāvošiem transportlīdzekļiem ielas malā. Izgājis uz brauktuves no automobiļu aizsega, Gatis pakļūst zem mašīnas, kas tajā brīdī brauc garām no kreisās puses. Ja zēns būtu brauktuvi šķērsojis krustojumā, ielas pārredzamību netraucētu automobiļi, kuri stāvēja ielas malā, un viņš bez kļūmēm būtu nokļuvis ielas otrajā pusē.

4. piemērs

Pieturā zēns izkāpj no autobusa. Viņš grib pāriet ceļu gar autobusa priekšpusi. Tajā brīdī garām autobusam brauc kravas automašīna. Zēns pakļūst zem tās un gūst traumas. Ja zēns būtu zinājis, ka pēc izkāpšanas no autobusa ceļu drīkst šķērsot tikai tad, kad autobuss aizbraucis no pieturas un ceļš labi pārredzams uz abām pusēm, nekas slikts nebūtu noticis.

Skolotājs liek bērniem pašiem izstāstīt kādu gadījumu, kuru viņi redzējuši uz ielas. Skolēni var veidot stāstījumu arī par kādu izdomātu situāciju, kurā tiek pārkāpti Ceļu satiksmes noteikumi.

9.stunda

Noteikumi velosipēdistiem

Skolotāja uzdevums ir

- noskaidrot noteikumus velosipēdistiem, kuri ir jaunāki par 12 gadiem;
- radīt priekšstatu par to, kādi noteikumi jāievēro velosipēdistiem, kuri sasnieguši 12 gadu vecumu;
- iepazīstināt skolēnus ar raksturīgākajiem satiksmes negadījumiem, kas izraisās velosipēdistu vainas dēļ.

Skolotājs noskaidro, kuriem skolēniem ir savs velosipēds. Kur viņi ar to vizinās. Vairāki skolēni pastāsta, kur viņi vizinās ar velosipēdu. Skolotājs paskaidro, ka bērni, kuri jaunāki par 12 gadiem, nedrīkst braukt ar velosipēdu pa ielām un ceļiem. Skolotājs paskaidro, ka, lai varētu braukt pa ielām un ceļiem ar velosipēdu, ir vajadzīgs velosipēdu braukšanas tiesības, kuras iegūst, kārtojot Ceļu satiksmes noteikumu eksāmenu. Lai varētu sekmīgi nokārtot šo eksāmenu, cītīgi jāmacās satiksmes noteikumi velosipēdistiem. Skolotājs izstāsta skolēniem, kur šādas tiesības var iegūt bērni, kuri ir vecāki par 12 gadiem.

Skolotājs novieto pie tāfeles attēlu ar velosipēdu. Skolēni atbild uz jautājumiem:

-Vai velosipēds ir transportlīdzeklis?

-Vai skolēns, kurš brauc ar velosipēdu, ir transportlīdzekļa vadītājs?

-Vai velosipēdistam arī jābrīdina pārējie vadītāji par to, ka viņš vēlas apbraukt pa priekšu braucošo velosipēdu?

Skolēni atkāto signālus, kurus dod ar roku velosipēda vadītājs. Skolotājs kopīgi ar bērniem pārrunā, kā regulējamā krustojumā labo pagrieziena izdara transportlīdzekļa vadītāji, kad luksoforā deg zaļais signāls. Noskaidro, vai šis noteikums ir jāievēro arī velosipēdistiem. Skolotājs pastāsta, kādi noteikumi jāievēro, pārbraucot iela krustojumus.

Skolotājs novieto pie tāfeles ceļa zīmes “Velosipēdu ceļš” un “Velosipēdistiem braukt aizliegts”. Skolotājs noskaidro:

- 1) ar ko šīs zīmes atšķiras viena no otras;
- 2) kas kopīgs abām zīmēm;
- 3) uz ko attiecas šīs abas zīmes.

Skolotājs pastāsta par situācijām, kurās velosipēdisti izraisa satiksmes negadījumus:

- 1) velosipēdisti pēkšņi nepareizi izdara kreiso pagrieziena, nebrīdinot aizmugurē braucošo transportlīdzekļu vadītājus;
- 2) zēns brauc pa ietvi, nenovalda velosipēda stūri un nobrauc no ietves, pakļūst zem garām braucoša transportlīdzekļa.

10. stunda

Noslēguma nodarbība “Mēs uz ielām un ceļiem”

Tā kā šī ir šajā mācību gadā pēdējā nodarbība, kurā apgūst Ceļu satiksmes noteikumus, tad skolotājs var sagatavot kontroldarbu vai viktorīnu par 4.klasā

mācīto vielu. Galveno vērību velta noteikumiem gājējiem. Var veidot stafetes braucienu ar velosipēdiem vai skrējieni, kur katrā etapa kontrolpunktā jāatbild uz jautājumiem par Ceļu satiksmes noteikumiem. Atkarībā no atbildes jāvirzās uz priekšu vai atpakaļ, lai vēlreiz atbildētu uz jautājumu. Uzvar tā komanda, kura labāk apguvusi satiksmes noteikumus, jo tai nevienā etapā nav jādodas atpakaļ, vienīgi tikai uz priekšu.

Mācību gada noslēgumā 4.klases skolēniem jāzina:

- kā pareizi izvēlēties visdrošāko ceļu uz skolu;
- kā bez kļūmēm šķērsot ielu un ceļu arī intensīvas satiksmes apstākļos;
- kā gājējiem izvairīties no bīstamām situācijām;
- vadītāju brīdinājumu signālu nozīme gājējiem;
- kādās vietās un kāpēc pilsētās un uz lauku ceļiem var rasties bīstamas situācijas, kā jārikojas gājējiem.

Mācību gada noslēgumā 4.klases skolēniem jābūt izkoptām šādām prasmēm:

- bez kļūmēm šķērsot ceļus, ielas savas skolas un mājas tuvumā;
- pareizi šķērsot brauktuvi pēc izkāpšanas no sabiedriskā pasažieru transportlīdzekļa;
- pareizi šķērsot ielas pa regulējamām un neregulējamām gājēju pārejām;
- orientēties transportlīdzekļu braukšanas virzienos pa ielām un ceļiem, to paredzamajos manevros;
- pareizi iet pa ceļu vai ielu organizētā skolēnu grupā.